IV 78905

Poštnina plačana v gotovini.

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 1 ★ Ljubljana 1. januarja 1950 ★ Leto I.

Naša generacija se mora vzgajati, da bo resnicoljubna, da bo ljubila pravičnost in si pridobila lastnosti, ki jih mora imeti komunist. *Tito.*

GRADIMO SOCIALIZEM!

Vedno ostrejši poizkusi vodstva Sovjetske zveze, s katerimi hoče z najogabnejšimi metodami vsiljevati svojo voljo jugoslovanskim narodom — kot jo je že vsilila državam ljudskih demokracij — doživljajo dan za dnem večji poraz. Naš delavski razred, delovni kmetje in inteligenca prav te dni doživljajo novo zmago, ki jo osvetljuje kratka in jasna ugotovitev: **izpolnili smo plan tretjega leta petletke.** Tako gradimo mi Jugoslovani socializem! Z moralnimi načeli resnicoljubnosti in enakopravnosti visoko dvigamo lik socialist. človeka Titove Jugoslavije.

Tradicijo globoko razvitega čuta odgovornosti v prosvetnem delu so prenesli prosvetni delavci že iz progresivnih borb proti oblastem kapitalistične Jugoslavije, ko so se posebno v zadnjih letih pred narodnoosvobodilno borbo s pospešenim znanstvenim, kulturnim, strokovnim in političnim delom pripravljali za izpolnitev svojih nalog. V narodnoosvobodilni borbi so se prosvetni delavci Slovenije ob puški in knjigi, kot aktivisti ali ilegalci, po zaporih in izgnanstvih še bolj povezali z življenjem svojega naroda in so v svoje delo ob tem vnašali nove izkušnje, nove poglede, nove metode in novo vsebino dela. Sadovi štiriletne borbe so poplemenitili stremljenja prosvetnih delavcev in so zato tudi napori njihovega požrtvovalnega dela že v prvih letih obnove želi ogromne uspehe.

II. občni zbor Sindikata prosvetnih delavcev za Slovenijo je pokazal obračun njihovega dela v letošnjem letu. Nakazal je tudi naloge, ki jih je treba izvršiti. Široko je področje udejstvovanja prosvetnih delavcev, saj zajema problematiko političnih, znanstvenih, kulturnih in šolskih delavcev, kakor tudi fizičnih delavcev šol in ustanov. Minister za znanost in kulturo, dr. Jože Potrč, je v svojem govoru na II. občnem zboru podčrtal dve glavni nalogi prosvetnih delavcev: Skrb za kvaliteto dela in skrb za človeka.

Pod neposrednim vplivom prosvetnih delavcev je danes samo v šolah nad 220.000 učencev in dijakov. Mreža njihovega delovanja seže na vsa delovišča znanstvenega, umetniškega, kulturnega, ljudsko-prosvetnega in splošno izobraževalnega sektorja. Bolj kakor kdor koli je v novi Jugoslaviji prosvetni delavec povezan z delom, uspehi in neuspehi vsega ljudstva. To mu pa nalaga ogromno odgovornost, ki je še prav posebno in izredno važna v tej zgodovinski dobi, ko uspešno gradimo socializem pod najtežjimi pogoji.

Medtem ko naša domovina potrebuje vedno novih in novih kadrov, srednje in visoko kvalificiranih, novih znanstvenikov in umetnikov, novih ljudi sploh, zavestnih patriotov socialistične domovine, ki se bodo še vztrajneje nesebično borili za ustvarjanje socializma, je treba, da si prvenstveno prav prosvetni delavci sami pridobivajo čim višjo izobrazbo in poglabljajo svoja nagnjenja za kulturno-umetniško dejavnost, ki bo s tem še pridobila na svoji mogočni rasti. Le tako bomo mogli uresničevati svojo osnovno nalogo: **Skrbeti za kvaliteto pouka in vzgoje v šolah, ustanovah in med najširšimi množicami našega ljudstva.**

Skrb za čim boljšo kvaliteto pouka in vzgoje pa vedno kliče po novi obliki in boljši vsebini dela. **Povezovanje teorije s prakso, to je bogatitev teorije s stalno konstruktivno kritiko vsega našega dela, vnašanja aktualne družbene problematike v naše vsakdanje delo, pri pouku, vajah, predavanjih in pri vsem kulturno-prosvetnem delu, prevzgoja ljudi z ostanki stare miselnosti v zavestne graditelje socializma, službovanje v korist delovnega ljudstva, so osnovni elementi metode in vsebine dela prosvetnih delavcev.**

Vse to delo seveda nujno zahteva od prosvetnih delavcev obvladovanje teorije marksizma-leninizma, ki jo povezujemo z revolucionarnimi izkušnjami rasti naše Komunistične partije. V tem oziru naj služi vsem našim članom kot osnova referat sekretarja CO ZSJ, Miše Pavičevića, na X. plenumu v Sarajevu.

Najlepše in najvažnejše, zato pa tudi najodgovornejše naloge v izgradnji socializma pripadajo prosvetnim delavcem! Zato bomo vztrajno in nenehno razvijali svojo socialistično zavest, izvrševali bomo svoje naloge, obenem pa popularizirali naloge naše petletke, prenašali in posredovali bomo svoje znanje vsemu ljudstvu, prednjačili bomo in se borili v prvih vrstah proti vsakemu potvarjanju naše socialistične stvarnosti in tako ustvarjali lik globoko moralnega človeka Titove Jugoslavije. I. Z.

Nekaj pripomb o našem šolstvu

Ob koncu tretjega leta petletke je treba vsaj bežno pogledati na stanje našega šolstva. Številke same ne navajajo tistih globokih sprememb, ki jih je šolstvo doživelo. Še več, morda bi nas suhe številke brez razlage celo osupnile. Tako na primer pri nas število osnovnih šol dejansko pada, vsako leto jih je za desetino manj. Danes jih imamo 1153, torej za 18 manj kot lani. Pri podrobnem pregledu vidimo, da gredo ukinitve teh šol v korist izboljšanju šolske mreže. Po več enooddelčnih šol, posebno na Primorskem, se je združilo v močnejše šole. Morda bi tudi število otrok, ki obiskujejo osnovno šolo, ne pokazalo kakega posebnega napredka, saj obiskuje danes veliko manj otrok osnovno šolo, kakor pa pred vojno. Vendar je treba upoštevati, da smo imeli takrat osemletno šolsko obveznost in da odhaja danes neprimerno več otrok v gimnazijo. Ako analiziramo število otrok po razredih, dobimo naslednjo podobo:

I. razr. osn. šole	34.049 učencev
II. razr. osn. šole	33.419 učencev
III. razr. osn. šole	34.335 učencev
IV. razr. osn. šole	34.016 učencev
V. razr. osn. šole	8.331 učencev
VI. razr. osn. šole	2.614 učencev
VII. razr. osn. šole	680 učencev
I. razr. gimnazije in V. razred sedemletk	20.224 učencev
II. razr. gimnazije in VI. razred sedemletk	13.120 učencev
III. razr. gimnazije in VII. razred sedemletk	7.530 učencev

Na osnovi teh podatkov vidimo, da se je ponovno dvignilo število tistih učencev, ki obiskujejo srednje šole, bodisi gimnazijo ali višje razrede sedemletk. V vednem spreminjanju, v dviganju tega števila je prav za prav bistvo sprememb, ki jih doživlja slovenska šola: čedalje več mladine dobiva srednješolsko izobrazbo. V izobrazbo višje osnovne šole je vključenih trenutno 11.625 učencev, v izobrazbo nižje srednje šole (gimnazije in sedemletke) pa 40.874 učencev. V odstotkih bi se to razmerje izrazilo tako-le: 22,14% v višjo osnovno šolo, 77,86% pa v izobrazbo nižje srednje šole. Ker so vključeni v šolo vsi otroci, razen popolnih bebcev in telesno absolutno nesposobnih, lahko računamo, da so ti odstotki precej pravilni in da označujejo organizacijsko stanje našega nižjega šolstva.

Od gimnazijcev je zajetih v internate približno 18% dijakov, ki so nameščeni v 53 dijaških domovih. Prav to visoko število dijaških domov je omogočilo dvigniti število dijakov tistih predelov Slovenije, ki bi drugače ne dali kadrov. Pravilna organizacija dijaških domov in njih pravilna razmestitev v okrajih je eden izmed mogočnih pripomočkov, da dosežemo zajetje vse mladine v izobrazbo nižje srednje šole.

Prosvetne delavce zanimajo posebno učiteljišča. V zadnjih dveh letih se je število dijakov zelo dvignilo. Popolna učiteljišča imamo danes v Ljubljani, Mariboru in Tolminu. V Celju in v Novem mestu imamo že dva letnika, v Postojni in Št. Petru pa I. razred. Dve leti bo še nekoliko težko, v četrtih letnikih imamo le 168 dijakov, v tretjih pa 174, pač pa se kasneje število občutno zviša. Ako bi ne odpadlo nič dijakov med študijem, bi imeli leta 1952 čez 450 maturantov, leta 1953 pa 650—700. Pa jih bomo tudi potrebovali. Podatki o rojstvu otrok nam govore, da bomo v prihodnjih letih morali občutno zvišati število oddelkov. Pri učiteljiščih zelo občutimo pomanjkanje prostorov. V tem ni na dobrem niti ljubljansko učiteljišče, kaj šele mariborsko, da ne govorim o tolminskem, celjskem in novomeškem. Posebno hudo je v Novem mestu, kjer se v gimnazijskem poslopju stiskajo popolna gimnazija, ekonomski tehnikum in učiteljišče. Novo mesto najbolj potrebuje posebno poslopje za učiteljišče. V Celju bo čedalje teže za dijaški dom. Računati moramo namreč, da bo vstopila večina učiteljiščnikov v dijaški dom. Kljub tem težkočam ne smemo odnehati s propagando za nove vpise na učiteljišče. Posebno težavno je to, ker se na učiteljišče vpisuje premalo fantov. Več fantov — to bi moralo biti geslo za letošnji vpis.

Prve korake je napravila tudi štiriletna vzgojiteljska šola. Po dolgem boju je vendar zajela dovoljno število deklet. Treba jo pa bo še popularizirati. Vzgojiteljev čedalje bolj potrebujemo. Naši dijaški domovi, naše predšolske ustanove, naši posebni zavodi, povsod iščejo vzgojitelje. Ako hočemo razširiti mrežo otroških vrtcev, moramo istočasno poskrbeti za ljudi, ki bodo skrbeli za te ustanove. Stoodstotno zajetje naše mladine v izobrazbo nižje srednje šole zahteva istočasno odprtje novih dijaških domov, kjer ne bo zadostoval samo ekonom, ampak bo treba postaviti vanj tudi pedagoga. Nemogoče bo nadaljevati s tako prakso, da bomo postavljali za prefekte in pedagoške vodje v vzgojnih domovih ljudi, ki niso za delo v šoli, ki šolskega dela ne znajo opravljati v redu, ki ne morejo doseči potrebne šolske izobrazbe. Vzgojitelj mora biti prav tako kvaliteten človek, ki lahko v polni meri nadomesti učitelja v šoli in ki zna poleg tega reševati zamotane probleme dijaških kolektivov v internatih. Isto velja za vzgojiteljice v predšolskih ustanovah, kjer ne zadostuje manj izobrazbe, ampak je je treba še več kot za navadno šolo.

Delo v tretjem letu petletke ni še tako zaključeno, da bi lahko podali o njem točno analizo; to je naloga »Prosvetnega delavca« za prihodnje mesece. Eno pa je že danes jasno: v tem letu so bili za prosvetne delavce ustvarjeni materialni pogoji za boljše delo. Vrsta uredb, ki hočejo izboljšati materialni položaj učiteljstva bo pripomogla, da bodo odstranjeni osnovni nedostatki, ki so ovirali vsakdanje delo, vlila bo več veselja do dela in obenem utrdila zaupanje v ljudsko oblast.

Kar se tiče notranjega šolskega dela, smo bili v preteklem letu priča velikim uspehom posameznikov in mnogih kolektivov. Še mnogo uspehov pa je nepoznanih in jih komaj nekoliko odkrije podrobna analiza, ker naši šolski delavci nimajo navade pisati o svojem delu, o načinu dela, o novih poteh do boljšega uspeha. Prosvetna oblast bo vsak poizkus boljšega dela pozorno spremljala, ga pravilno ocenjevala, pomagala z navodili ter analizirala, zakaj je v nekem določenem kraju mogoč boljši uspeh kot drugod. Pisanje o uspehih šolskega dela pa je potrebno, ker se pri tem učijo tisti, ki nimajo uspehov, ki ne poznajo pravih prijemov. Nihče ni padel učen z neba, drug od drugega se učimo. Številčno se naši učni uspehi niso kdo ve kako spremenili, morda bi celo lahko rekli, da opažamo nekoliko nazadovanja. V spremenjenih družbenih pogojih moramo tudi v šolah dosegati večje uspehe in se ne smemo ustavljati pri 80%, češ da je to nekako tradicionalno in da tega odstotka baje ni mogoče občutno prekoračiti. Mogoče ga je prekoračiti, vendar le z boljšim načinom dela. S takim boljšim načinom dela pa moramo seznaniti vse šol. delavce. »Prosvetni delavec« bo lahko marsikomu pomagal pri iskanju teh novih načinov, novih prijemov. W.

Srečno novo leto 1950 graditeljem socializma po šolah, ustanovah, delavnicah in laboratorijih

želi

SINDIKAT PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Kako pa je na naših visokih šolah?

Ljudska skupščina LRS je na svojem šestem zasedanju sprejela izredno pomemben zakon o ureditvi visokega šolstva. Temu zakonu so že sledile ali pa bodo še sledile nekatere dopolnilne uredbe vlade LRS in odločbe ministrstva za znanost in kulturo. S tem je organizacija visokega šolstva urejena tako, kakor narekujejo naše gospodarske in kulturne potrebe.

Tik za tem zasedanjem je praznovala naša univerza svojo tridesetletnico. Dnevnika sta objavljala ob tej priliki dokumentarno gradivo o naporih, ki jih je dalo naše ljudstvo za izgradnjo naših visokih šol in njihovih institutov. Minister dr. Jože Potrč je na slavnostni seji zato upravičeno mogel reči, da je univerza enega najmanjših narodov v Evropi ponos tega naroda in predmet nenehne skrbi ljudstva, njegove Partije in njegove vlade. Isto misel je bilo prav tako čutiti tudi iz vseh ostalih govorov na tej proslavi in na šestem zasedanju ljudske skupščine.

Ker vsa javnost s toliko ljubeznijo in prizadetostjo spremlja rast te naše znanstvene ustanove, je razumljiva tudi njena zaskrbljenost, ko primerja potrebe po visoko kvilificiranem kadru s počasnim in razmeroma nizkim dotokom diplomirancev. Ali so za vzgojo tega kadra zadolženi činitelji storili vse, da bi pospešili njegovo usposobitev? Ali je vse storila mladinska univerzitetna organizacija? In predvsem — ali so slušatelji storili vse, kar so storiti dolžni, da opravičijo deset in destemilij. izdatke, ki jih daje ljudska oblast za štipendiranje 76 % vseh naših študentov? Na ta vprašanja bo treba odgovoriti in prav na tem mestu se bomo k njim še povrnili. Da izzovemo debato, ki bi obenem z analizo tudi nakazovala rešitev te pereče problematike, bomo za danes navedli le nekaj statističnih podatkov k zadnjemu vprašanju. Seveda svarimo pred tem, da bi dajali tej statistiki absolutno vrednost. Naše fakultete so šele z uveljavljenjem novih učnih načrtov pričele kontrolirati prijave k izpitom in roke dospelosti. Tozadevna statistična služba niti zdaleka še ni popolna. Vendar pa nas, pomanjkljiva kakor že je, opozarja na velik odstotek absolventov, ki niso diplomirali in na velik odstotek slušateljev, ki se ne prijavljajo pravočasno k izpitom,

Podatki o vpisu na vse fakultete po stanju dne 15. decembra 1949:

Leta 1948	3874	rednih slušateljev
Leta 1949	4406	rednih slušateljev
Prirastek	532	rednih slušateljev
Leta 1948	775	izrednih slušateljev
Leta 1949	797	izrednih slušateljev
Prirastek	22	izrednih slušateljev

Vseh slušateljev je torej 5203 (oziroma 5957, če prištejemo še vse tri akademije in VPŠ).

Podatki o diplomiranih po jesenskem izpitnem roku 1949:

Od do l. 1949 predvidenega števila absolventov je nad planom le pravna fakulteta, gospodarska in agronomsko gozdarska fakulteta nista upoštevani, ker še ne moreta imeti diplomirancev. Zaostanek na tehniki, kjer je največji, kaže, da poleg vseh individualnih vzrokov, tudi učni načrt ne more biti v skladu s štiriletnim šolanjem.

Podatki o ponavljavcih v zimskem semestru 1949/1950:

Filozofska fakulteta	43	slušateljev
Pravna fakulteta	3	slušatelji
Tehnična fakulteta	130	slušateljev
Medicinska fakulteta	413	slušateljev
Ekonomska fakulteta	12	slušateljev
Agronomska fakulteta	9	slušateljev
Skupaj	610	slušateljev

Ponavljavci so tisti slušatelji, ki so se po fakultetnih odredbah morali ponovno vpisati v prejšnji študijski letnik, ker niso opravili določeni minimum potrebnih izpitov.

Podatki o pogojnih vpisih v zimskem semestru 1949/50:

Filozofska fakulteta	171	slušateljev
Pravna fakulteta	32	slušateljev
Tehniška fakulteta	885	slušateljev
Medicinska fakulteta	0	slušateljev
Ekonomska fakulteta	109	slušateljev
Vsega	1197	slušateljev

Pogojno so bili vpisani tisti slušatelji, ki so sicer opravili minimum predpisanih izpitov, so pa še vedno z enim ali tudi dvema v zaostanku. Te zaostale izpite morajo opraviti v januarskem roku, sicer bodo uvrščeni med ponavljavce. Medicina takih pogojnih vpisov ne pozna; kdor ne opravi v roku vseh potrebnih izpitov, mora letnik ponavljati.

Podatki o izpitih po jesenskem izpitnem roku.

Do določenega roka je zaostalo z izpiti na:

Filozofiji	50,5 %
Pravni	25,3 %
Tehniki	90,1 %
Medicini	23,1 %
Gospodarski	54,7 %
Agronomiji	50,1 %

Pač pa je treba ugotoviti, da razen na filozofski fakulteti ni bilo večjega odstopanja od izpitov, ko se je kandidat že prijavil, in da tudi število tistih, ki izpita niso uspešno opravili, ni prekomerno veliko, kar dokazuje, da se večina slušateljev odloči za izpit šele tedaj, ko snov tudi zares obvlada. Iz ocen je nadalje razvidno, da je srednja ocena že blizu osnici, kar zopet potrjuje gornjo ugotovitev, ki pa je važna predvsem za oceno kvalitete našega bodočega univerzitetno šolanega kadra, nikakor pa ne za oceno kvantitete, s katero smo se s tem prikazom začeli baviti. Mrs

Pišite v »Prosvetnega delavca«!

»Prosvetni delavec«, ki bo odslej izhajal redno štirinajstdnevno, je glasilo Sindikata prosvetnih delavcev Slovenije. Razen ideološke, strokovne in organizacijske problematike, ki jo bo list prinašal, ima »Prosvetni delavec« še poseben namen.

Vemo, da obsega problematika prosvetnega delavca zelo široka področja v šolstvu, prosveti, kulturi in znanosti. Ta pestra dejavnost pa je nam samim često zelo skrita in odmaknjena. Mnogo premalo smo doslej popularizirali uspehe prosvetnih delavcev pri naporih za izgradnjo socializma. Nešteto dejanj pravega jugoslovanskega socialističnega patriotizma najdemo skritih po vaseh in mestih naše domovine. O tem nihče ne piše, kar se nam zdi že kar samo po sebi umljivo. Sklepi II. občnega zbora Sindikata prosvetnih delavcev Slovenije nas obvezujejo, da mora postati poročanje stalen sistem našega dela.

Zato vabimo vse podružnice, naj uvedejo v svojo redno službo tudi stalno dopisništvo za »Prosvetnega delavca«. Ne bi smelo biti podružnice brez stalnega dopisnika. »Prosvetni delavec« bo mogel postati glasilo, kakršnega si želimo, samo s pomočjo naših podružnic.

Prav posebno še pozivamo vse podružnice in dopisnike, da nam pošiljajo poročila o uspehih socialističnega tekmovanja, o načinu izboljšanja dela in o sodelovanju pri socializaciji vasi. Poročajte nam predvsem o onih naših članih, ki se že dolga leta vztrajno in nesebično bore v šolah, organizacijah, ustanovah in društvih za čim višje uspehe pri dvigu kulturne ravni in pri vzgoji sočloveka! Zbirajte material o prosvetnih delavcih, starih borcih na prosvetnem in kulturnem polju! Tradicije naše ljudsko prosvetne dejavnosti slone predvsem na delu in uspehih prosvetnih delavcev. Pišite o njih!

Poročajte o odnosih prosvetnih delavcev do ljudskih množic! Popularizirajte uspehe dela v šolah in zavodih, pišite o problemih preskrbe, o pravilnem in nepravilnem nagrajevanju dela, o higienski zaščiti, o delovnih akcijah! Kjer koli ste ustanovili, zgradili ali razširili šole, stanovanja, menze, magazine, domove igre in dela, otroške jasli, zavetišča, kulturne domove, društva ali klube, nam poročajte! Posebno se še potrudite, da boste mogli priložiti k dopisom tudi fotografije ali slike ljudi in del, o katerih poročate.

»Prosvetni delavec« bo skušal odgovoriti na vsa važna in nejasna vprašanja, ob katera zadevate pri svojem delu, v posebnih rubrikah. Zato obveščajte »Prosvetnega delavca« o nepravilnih odnosih do ljudi ali o nepravilnih odnosih do katerega koli področja našega delovanja!

Dopisi »Prosvetnemu delavcu« naj bodo preprosti in jasni, toda kritični, odkriti! Članke in dopise, ki jih pošiljate »Prosvetnemu delavcu«, pišite oziroma tipkajte samo na eni strani lista in v dovolj odmaknjenih vrstah, da more uredništvo vršiti korekturo. En članek naj obravnava samo en problem. »Prosvetni delavec«, ki hoče biti ogledalo naše prosvetne dejavnosti, bo zato poročal o nepravilnostih in napakah, ki jih najdemo pri svojem delu. Kajti le tako bomo mogli posredovati med seboj izkušnje za dobro prosvetno delovanje, le tako bomo mogli pokazati pravi lik prosvetnega delavca in le tako bomo mogli svoje delo pravilno usmerjati ter ga odgovorno tudi izvrševati!

UREDNIŠTVO »PROSVETNEGA DELAVCA«

RADIO

Pobudo za naslednji članek mi je dalo dejstvo, da prav za prav le malo ljudi ve kaj več o delovnem kolektivu, ki pripravlja radijski program in ki se vsak dan trudi, da bi bil ta program čim pestrejši in čim bolj dostopen širokim ljudskim množicam. Zato ni moj namen razpravljati o problemih slovenskega radia kot takega, ali spuščati se globlje v analizo radijskega programa, čeprav bi bila takšna razprava zelo potrebna, ker bi dala osnove za širšo diskusijo o teh problemih.

Radio je izrazito množično agitacijsko propagandno sredstvo in kot tak vedno v službi vladajočega razreda. V kapitalističnih državah izkoriščа radio razred izkoriščevalcev — buržoazija, v socialističnih državah pa je radio v službi širokih ljudskih množic, to se pravi spet v službi vladajočega razreda. Kot je ta ugotovitev logična in vsakomur razumljiva, tako je tudi na prvi pogled jasno, da je in mora biti tudi med programi socialističnih in kapitalističnih radijskih postaj bistvena razlika. Menda ni potrebno govoriti o programih kapitalističnih radijskih postaj, ker so znani, poudariti pa je treba, da mora biti naš radio veren odraz revolucije v naši državi, razredne borbe na vasi, skratka izgradnje socializma. Na drugi strani pa mora biti posredovalec kulture širokim ljudskim množicam, toda tiste prave socialistične kulture, ki človeka moralno dviga in mu daje novih moči in veselja do dela, ne pa posredovalec stare buržoazne, dekadentne kulture in umetnosti, ki je zašla v slepo ulico in kot taka spet služi kapitalističnemu razredu, da široke ljudske množice uspava in jih odmika od težke stvarnosti.

Dejal sem že, da je od vseh sredstev ideološko-političnega vplivanja na ljudske množice in njihovega vzgajanja, radio prav gotovo najmnožičneje in najučinkoviteje. S tem ne nameravam zanikati vloge tiska, ki je prav gotovo velika in ima nekatere specifične prednosti, toda dejstvo je, da se v moderni, tehnično razviti družbi tako novinarsko, kakor tudi ostalo propagandno in kulturno posredovanje vedno bolj orientira na radio. V Jugoslaviji zaenkrat še ne moremo kriti vseh potreb po radijskih sprejemnikih, toda že dejstvo, da se število radijskih sprejemnikov v Sloveniji bliža 60.000 in če računamo, da poslušajo na en sprejemnik samo trije do štirje poslušalci, kar nam da okrog 200.000 poslušalcev, nam kaže ogromno vlogo radia pri ideološko-političnem in kulturnem vplivanju na ljudske množice.

Da bi bilo mogoče zadostiti vsem nalogam je potreben prav gotovo precej številen in strokovno dobro usposobljen kolektiv. Vzemimo najprej novinarsko delo pri radiu, ki se od novinarskega dela pri tisku razlikuje po svojih specifičnostih. Radio zahteva namreč čisto poseben stil in obliko podajanja. Predvsem je tu vprašnje razumljivosti, kajti članek ali poročilo napisano za radio mora biti napisano tako, da ostane, če se izrazim po radijsko, poslušalcu v ušesih. Poslušalec pri radijskem sprejemniku nima možnosti, se ob težkih mestih povrniti in jih prebrati še enkrat zato takšnih mest v radijskem članku ne sme biti. Na drugi strani pa je tudi res, da ima radio nebroj možnosti, s katerimi si lahko pomaga, da so stvari, katere je treba po radiu povedati, razumljivejše, pestrejše in, če hočete, umetniško na višji stopnji. Naj naštejem le nekatere najpreprostejše. To je predvsem glasba, razni slušni efekti, direktni prenosi ali originalni posnetki na magnetofonski trak ali žico, pa tudi najkompliciranejša radijska oblika — slušna igra, ki zahteva čisto posebno radijsko režijo in čisto posebno radijsko igro. Pa že pri najpreprostejšem članku, pa če je še tako »radiofonsko« napisan, ni vseeno, kako bo prebran. Nasprotno zavisi navadno uspeh članka ali poročila od napovedovalčevega branja, oziroma pripovedovanja. Vse to pa zahteva posebno tehniko in strokovnega znanja. Treba pa je takoj poudariti, da sodelavci Radia Ljubljana in tudi ostalih radijskih postaj Jugoslavije mnogo izkušenj v tem pogledu nimajo. Kolikor jih imajo, so si jih morali z vztrajnim delom in neprestanim eksperimentiranjem sami pridobiti. Kader Radia Ljubljana je po svojem delu še zelo mlad in nima tistih izkušenj, ki jih imajo sodelavci velikih inozemskih postaj. To je tudi razumljivo, saj je bilo treba leta 1945, ko je v svobodi prvič zakukala kukavica Radia Ljubljana, popolnoma prelomiti s preteklostjo, oziroma bolje rečeno, treba je bilo postaviti temelje slovenskemu socialističnemu radiu. Od prvih improvizacij je kolektiv prešel k načrtnejšemu delu. Programske sheme so se sestavljale za daljša razdobja, oddaje so se planirale za dalj časa naprej. Treba je bilo misliti na strokovni dvig kadra s pomočjo raznih tečajev, na izboljšanje tehničnih sredstev tako oddajnikov, kakor tudi notranjih tehničnih naprav ter na izpopolnitev diskoteke. Že samo dejstvo, da dá govorjeni del enodnevnega programa več kot more dnevno natisniti časopis formata in obsega Ljudske pravice ali Slovenskega poročevalca, kaže ogromen obseg dela. Toda to je šele 30 do 40 odstotkov celodnevnega programa. Ves ostali del predstavlja glasba. Od tega pa odpade spet velik del na reproducirano glasbo, to je na oddaje s plošč. Ob osvoboditvi je bilo le malo plošč, ki so ostale od starega Radia Ljubljana in okupacijske radijske postaje, še uporabnih. Ker pa zahteva nabava novih plošč velike izdatke v devizah, se je moral kolektiv Radia Ljubljana orientirati na lastna sredstva. Treba je bilo doma posneti čim več plošč in tako prihraniti devize. Seveda arhiv plošč Radia Ljubljana še vedno ne more zadostiti potrebam niti kvalitativno niti kvantitativno. Pomagati si je treba s čim številnejšimi živimi nastopi umetnikov — solistov in ansamblov.

Danes je že mogoče vsakemu prebivalcu naše ožje domovine poslušati oddaje slovenskega radia. Da smo to dosegli, je bilo treba poleg glavnega oddajnika v Kranju postaviti še relejne oddajnike v Mariboru in Ajdovščini. Ta dva oddajnika sta do pred kratkim prenašala samo program radijske postaje Ljubljana, 29. novembra letos pa je pričel redno oddajati tudi Radio Maribor. Ta postaja oddaja zaenkrat sicer le eno uro lastnega programa dnevno, toda začetki so storjeni, tako da se bo lahko Radio Maribor razvil v samostojno oblastno postajo.

Mogoče ste se že vprašali ali je kapaciteta oddajnikov Radia Ljubljana ob deset in pol urnem programu dnevno dovolj izkoriščena. Na prvi pogled bi rekli, da ni. Toda vprašanje ni tako enostavno rešljivo. Res je, da bi bilo mogoče čas oddajanja še podaljšati, toda brez dvoma bi šlo to podaljšanje ob sedanjih tehničnih sredstvih in ob sedanji strokovni usposobljenosti in številu kadra na račun kvalitete programa. Čeprav je naslednja trditev nekoliko smela, je vendar treba ugotoviti, da se nahaja kolektiv Radia Ljubljana trenutno v nekakšni vmesni fazi, v času priprav na novo 130 KW postajo, ki bo pričela obratovati enkrat spomladi. S to postajo bodo postavljene pred kolektiv še mnogo večje naloge, kajti preko nje bo šla v svet naša kultura in resnica o novi socialistični Jugoslaviji. Zato je kolektiv Radia Ljubljana poleg svojega rednega vsakodnevnega dela, ki ni majhno, usmeril vse sile na strokovno usposabljanje svojih članov ter na notranjo izgraditev novega Radio doma. Trenutno sta v teku dva tečaja. Prvi, na katerem se strokovno usposabljajo napovedovalce in člani bodoče radijske družine. Ta bo trajal šest mesecev. Drugi, krajši, pa služi za strokovno usposabljanje tonskih tehnikov. Potrebno bo pa v kratkem organizirati tudi tečaje za novinarje in režiserje.

Radio Ljubljana bo prvi v Jugoslaviji zgradil moderen Radio dom. Dela v prvi fazi bodo kmalu končana. Dom je bil zgrajen v veliki meri tudi s prostovoljnim delom članov radia in Frontovcev. Izgraditev novega Radio doma je zahtevala od domačih strokovnjakov še posebne požrtvovalnosti, kajti to so prva takšna dela v Jugoslaviji sploh. Posebna hvala za uspešno dovršitev del gre tehničnemu oddelku, ki je pravilno organiziral tekmovanje in tako pripomogel, da se dela kljub težavam zaradi pomanjkanja materiala dovršujejo.

Ko že hočemo seznaniti bralce z delom in življenjem delovnega kolektiva Radia Ljubljana, ne smemo pozabiti tudi ostalega tekmovanja, ki je prav v zadnjem času dobilo trdnejšo osnovo. Čeprav je delo zelo različno in ima polno specifičnosti, posamezni oddelki med seboj tekmujejo. Najbolj pa je treba pozdraviti ustanovitev prvih brigad, ki jih zaenkrat sestavljajo po en tonski tehnik, napovedovalec, ki vodi dnevno oddajo, ter dnevni režiser. Brigadni način dela in medsebojno tekmovanje bosta postali osnova vsemu delu kolektiva Radia Ljubljana. S tem bo mogoče dvigniti program na višino, ki bo dostojna dela v naših tovarnah in na vasi.

-zz

Radio Ljubljana gradi prvi v Jugoslaviji moderen Radio dom.

Kako si je Podružnica Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani priborila zvezno prehodno zastavico

Sindikalna podružnica Makedonskega Narodnega gledališča v Skoplju je leta 1948 na svojem letnem občnem zboru sklenila pozvati prestolna gledališča vseh republik FLRJ na tromesečno tekmovanje v vseh sektorjih sindikalnega dela. Na dan 10. VII. 1948 so se v Beogradu sestali zastopniki vseh glavnih jugoslovanskih gledališč, sestavili načrt in program tekmovanja, sprejeli sklep, da bodo to obliko medsebojnega tekmovanja ohranili odtlej naprej vsako leto kot trajno obveznost in določili za vsakokratnega zmagovalca prehodno zastavico.

Pri pregledu rezultatov prvega, novembrskega tekmovanja leta 1948, je zasluženo izšla kot zmagovalka sindikalna podružnica Makedonskega gledališča. Iz poročil in diskusije zastopnikov vseh gledališč se je ob tej priliki utrdilo, da je tako sindikalno tekmovanje važen činitelj za mobilizacijo članstva za boljše izvrševanje poklicnih umetniških nalog, da pomaga pri dvigu ideološke ravni in politične zavesti gledališkega članstva, pri dvigu strokovnih in sindikalnih kadrov in pri učvrščevanju enotnosti gledaliških kolektivov bratskih republik. Za drugo, majsko tekmovanje leta 1949 je bil načrt tekmovanja izboljšan in pri tem tekmovanju si je priborila prehodno zastavico sindikalna podružnica zagrebškega gledališča. Že pri tem tekmovanju je prav lepe rezultate dosegel tudi kolektiv ljubljanskega gledališča in je bila kriva le pomanjkljiva evidenca, da Ljubljana ni dosegla višjega mesta.

Za tretje, novembrsko tekmovanje leta 1949, ki se je vršilo v počastitev praznika **Dneva republike**, pa se je sindikalna podružnica ljubljanskega gledališča vse bolje pripravila, da bi dosegla čim boljši rezultat. Načrt tekmovanja je bil podrobno analiziran po pododborih, sestavili smo tekmovalne komisije v Drami, Operi in gledaliških delavnicah, vzpostavili točno evidenco in statistiko dela po vseh sektorjih, vse članstvo pa se je resno zavzelo, da bi v vseh točkah tekmovanja doseglo čim boljše rezultate. Borba za točke in procente je bila v novembrskem tekmovanju zelo huda, ker so se v vseh gledaliških kolektivih povečala izkustva in je bilo zategadelj gotovo, da bo mogel zmagovalec tokrat doseči le neznatno prednost. Sektorji tekmovanja so bili različni in široki in so ponekod dopuščali, da tudi posamezniki z iznajdljivostjo po svojih močeh in zamislih pripomorejo k tekmovalnim uspehom. Tekmovanje je namreč obsegalo: dvig delovne discipline, ideološko - politično rast članstva, strokovno in tehnično izboljšanje dela v ustanovi, skrb za ljudi, dvig števila članov blagajne vzajemne pomoči, popularizacijo gledališke umetnosti, strokovno pomoč umetniškim društvom, agitke in koncerte po tovarnah, deloviščih, bolnicah itd., kulturno pomoč vasi in zadružnem gibanju in organizacijsko delo sindikata. Pri pregledu rezultatov novembrskega tekmovanja, ki so ga izvršili zastopniki vseh tekmujočih gledališč na svojem sestanku v Ljubljani dne 29. XI. 1949 na dan Praznika republike, je komisija soglasno ugotovila, da je takrat daleč najboljše rezultate dosegla sindikalna podružnica ljubljanskega gledališča in si tako priborila častno nagrado, prehodno zastavico!

Rezultat je zbranemu članstvu ljubljanskega gledališča v imenu komisije, v navzočnosti ministra za Znanost in kulturo dr. Potrča in zastopnikov partijskih in sindikalnih forumov, sporočil predsednik komisije, predstavnik sindikalne podružnice zagrebškega gledališča tov. Marotti, ki je prisrčno čestital zmagovalnemu članstvu in predal prehodno zastavico predsedniku sindikalne podružnice SNG, tov. Ladislavu Korošču. Na sestanku v okrašenem dramskem gledališču zbrano članstvo je seveda navdušeno pozdravilo izid tekmovanja in sklenilo v prihodnjem majskem tekmovanju storiti vse, da bi častna prehodna zastavica še nadalje ostala v Ljubljani.

Da je uspeh članov sindikalne podružnice Slov. narod. gledališča pomemben v državnem merilu in da smo lahko nanj ponosni, je videti že iz naslednjih rezultatov najglavnejših točk tekmovanja: Režiserjev za pomoč raznim umetniškim društvom je podružnica SNG poslala dvanajst in so naredili 700 ur pro-

Naše delo in naša preskrba

Zrtve v narodnoosvobodilni borbi so občutno okrnile kader slovenskih prosvetnih delavcev, med vojno povezanih z našim ljudstvom. Mnogi izmed teh pa so danes potrebni v raznih funkcijah naše ljudske oblasti izven prosvetnega področja. Treba je bilo zagotoviti novih prosvetnih delavcev šolam v osvobojenem Slovenskem Primorju.

Potrebno je bilo, da nam kratki učiteljski tečaji dado mladih sil. Tako smo uspeli vsaj v toliko, da smo dosegli število predvojnih učiteljev in profesorjev na ozemlju predvojne Slovenije. Vendar nam danes manjka še več stotin prosvetnih delavcev ob ogromno povečanem delovnem torišču. Saj so se delavski in kmečki mladini široko odprla vrata srednje šole, ki postaja čim dalje bolj resnično ljudska. Pri tem naša oblast mladino podpira s štipendijami in z vso skrbjo za njeno prehrano ter nastanitev v internatih. Imamo vrsto novih tehnikumov, učiteljišč, večernih delavskih gimnazij, zlasti pa se je kot rezultat naše nove stvarnosti izredno razmahnilo naše strokovno šolstvo in se stalno vrše tudi tečaji za usposabljanje tehničnih in administrativnih kadrov. Potrebe današnjega šolstva bi zahtevale povečanje prosvetnega kadra za skoraj 100 % predvojnega števila. Ta dejstva upošteva tudi naša oblast, ki snuje nova učiteljišča in tečaje za ustvarjanje učiteljskega naraščaja ter postavlja prav to potrebo na prvo mesto pred potrebe po kadrih drugod. Vendar bo k popolni zadovoljitvi v tem vprašanju mogoče priti šele po nekaterih letih, ker hočemo vzgojiti v vseh pogledih prvovrsten kader, kakor ga zahtevajo interesi delovnega ljudstva v socialistični državi.

Danes in še nekaj let bo torej sedanji naš, številčno majhen kader moral vlagati v svoje delo posebne napore ob veliki delovni obveznosti. Z veseljem lahko ugotavljamo, da prosvetni delavci potrebo tega pravilno pojmujejo in se v svojih izrednih naporih zavestno vključujejo v naše požrtvovalno delovno ljudstvo, ki gradi socializem in srečno prihodnost jugoslovanskih narodov.

Dejstvo je, da profesorji in učitelji danes uporabljajo tedensko normalno po 50 do 80 ur za učno delo na šolah in tečajih ter za učno pripravo, korekturo pismenih izdelkov, za študij in konference. Tu pa še ni vštet čas, ki ga premnogi vlagajo v javno prosvetno delo in v funkcije pri ljudskih odborih, v sindikalni in drugih množičnih organizacijah. Ni čudno, če šteje delavnik marsikoga izmed nas tudi 15 in še več ur. Samo postopoma rasto možnosti, da se naše delo enakomerneje razdeli med prosvetne delavce istega okoliša. Tako bi se zmanjšala prekomerna obremenitev najboljših posameznikov, ki bi trajno ne mogla ostati brez kvarnih posledic tako za kvaliteto dela, kakor za omejene fizične sile človeka samega. Tu pa je treba pribiti: Prvo delo učitelja in profesorja naj velja šoli, ki je nanjo vezan s svojo poklicno usposobljenostjo, z dekretom in plačo! To je naše temeljno delo in šele, če to v redu vršimo, nam bo ljudstvo priznavalo pravice do udejstvovanja v javnosti in videlo v nas svojega pomočnika in avtoriteto.

Pojavlja se vprašanje med nami: Ali je možno kaj ukreniti, da se učitelju skrajša čas in zmanjšajo napori, ki jih nerentabilno troši izven svojega dela zlasti okoli vprašanj preskrbe, v kolikor ta še ni dobro organizirana? O tem je vodila brigo tudi naša sindikalna organizacija. Ob njenem sodelovanju je naša prosvetna in upravna oblast izdala že vrsto uredb, ki prav v tej smeri razbremenjujejo učitelja. Zlasti za učitelja na vasi so mnoge vsakdanje potrebe in potrebice pričele predstavljati že pravcate probleme, ki jih je bilo treba z napori reševati. Vsi ti so zanj pomenjali motnje v njegovi delovni intenzivnosti in mu včasih grenili delovni optimizem.

V neki dobi se je posvečala premajhna pažnja prosveti sploh, zato je III. plenarno zasedanje CK KPS sprejelo med sklepe o tekočih nalogah partijskih organizacij tudi sklep: »Usmeriti v večji meri kot doslej zanimanje množičnih organizacij na vprašanje šolstva, vzgoje in ljudske prosvete.« Istočasno so izšle uredbe in predpisi, ki dajejo učiteljstvu na vasi brezplačno stanovanje in kurivo, ukinjajo odbitke pripravnikom ter dobro urejajo preskrbo prosvetnih delavcev z zajamčeno in dodatno tekstilno robo in prehrano, dajejo posebne dodatke učiteljem na težkih mestih in ob posebnih delovnih uspehih. To je važen korak naprej. Treba pa je seveda, da se ukrepi v tej smeri čimprej realizirajo na najefektnejši in najmanj birokratični način. To bo mogoče doseči le s sodelovanjem med našimi sindikalnimi forumi in oblastjo. Morda se bo pri tem pokazal še tu in tam lokalni funkcionar, ki ne pozna dobro obsega in pomena prosvetnega dela in ga ocenjuje kratko kot »neproduktivno«. Tako gledanje je hudo pogrešno. Kako more veljati za »neproduktivnega« delavca človek, ki usposablja kadre produktivnih delavcev? Kako more njegovo delo veljati za manj važno in manjšega upoštevanja vredno? Tudi ne more biti prav, če kdo v učitelju vidi zgolj umskega delavca, kakor da ta pri delu ne uporablja in troši svojih živcev, pljuč, grla in se pri svojem delu sploh ne more fizično utruditi.

Razlika je med preskrbo administrativnega nameščenca v industrijskem podjetju in prosvetnim delavcem na težkem terenu. Zato se dogaja, da mlada učiteljica iz neugodnih podeželskih prilik sili v mesto k industriji, ali pa da najdeš v knjigovodskem tečaju diplomirano filozofko... Težave nastajajo tam, kjer sta mož in žena v službi, pa nimata kam dati majhnih otrok, dokler nam še manjka otroških jasli. Nejevoljo povzroča v mestih dejstvo, da tam poslovalnice dajajo tekstilno robo (sukno) v času, ko je prosvetni delavec zaposlen na šoli, kjer ne more zakleniti dece v razred in se nastaviti v vrsto pred trgovino. Zato bo treba tudi v mestih zajamčeno preskrbo prosvetnemu delavcu resnično zajamčiti s tem, da bo tudi zanj dosegljiva, preden poide. V ta namen naj bi se tako blago izdajalo v poslovalnicah, določenih za posamezne vrste nameščencev in v naprej napovedanem času. Če treba, naj se uvedejo še posebne nakaznice, izdane po sindikalnih podružnicah za one tovariše, ki so skoraj redno preko dneva v službi. Po dosedanji praksi pa ima največ možnosti, da si po volji nabavi robo prav človek, ki največ razpolaga s prostim časom. Kdor več dela, naj ima tu večjo prednost!

Marsikje nas ne zadovoljujejo nameščenske menze, ki jih nihče ne zalaga iz fondov, kar lahko delajo industrijska podjetja. Dogaja se, da se prosvetni delavec v njih po več dni ne more niti enkrat do sitega najesti, pa čeprav dela dnevno po 10 do 15 ur. Če bi se tu štele kalorije, potrebne za prehrano odraslega delovnega človeka, bi rezultat jasno pričal o potrebi, da se tudi takim menzam najdejo posebni dodatki in viri iz fondov, ki jih danes še ni. Prav ti fondi naj bi dajali najuspešnejšim delavcem izmed nas nagrade v večji meri kot doslej. Veliko pridobitev pa lako ugotovimo v tem, da nam je v dokaj veliki meri omogočen poletni oddih v letoviščih. Skrb naše oblasti se kaže tudi v težnji, da vsak profesor in učitelj brezpogojno izkoristi odmor, ki mu pripada.

Materialni položaj prosvetnega delavca je treba neprestano dvigati ne zaradi povečanja njegovega osebnega ugodja, nego predvsem zaradi ohranitve neprekinjenosti v intenzivnosti njegovega dela. Pri trdni organizaciji njegove preskrbe ne gre za to, da se mu poveča prosti čas, nego za to, da ves razpoložljivi čas lahko izkoristi za delo. S tega stališča moramo gledati na problem. Med prvimi sredstvi za dvig kvalitete našega dela je gotovo zadovoljiva rešitev našega materialnega vprašanja in taka organizacija naše preskrbe, ki prosvetnega delavca ne bo prikrajševala za dragoceni delovni čas. Razvila pa bo v njem tudi veselo zavest, da se njegovi delovni napori pravilno ocenjujejo. Skratka, imel bo polno in blagodejno zavest, da je v službi socialistične države delovnega ljudstva, katerega zvest član je tudi sam.

F. R.

---

stovoljnega dela. Trije zborovodje so vodili deset pevskih zborov in opravili 384 prostovoljnih delovnih ur. Sedem folklornih in baletnih učiteljev je poučevalo 13 raznih folklornih in baletnih skupin in so opravili 762 prostovoljnih delovnih ur. Trije inscenatorji so inscenirali pet različnih komadov in porabili za to delo 674 prostovoljnih delovnih ur. Člani SNG so nastopili na 14 prireditvah s celovečernim programom in izvršili 79 agitk in koncertov, pri tem so opravili 539 prostovoljnih delovnih ur. Agitke so se vršile po terenih, deloviščih, tovarnah, bolnicah in zdraviliščih. Med najbolj pomembne koncertne nastope šteje koncert v tovarni »Arigonni« v Izoli in koncert za občinstvo v Piranu. V času tekmovanja smo imeli 14 strokovnih in 8 političnih predavanj.

Sindikalna podružnica SNG je prevzela kulturni patronat nad kmetijsko živinorejsko zadrugo v Bohinjski Srednji vasi — budno spremlja njen razvoj in je dala materialno pomoč pogorelcem zadružnikom ob priliki nesrečnega požara 120.000 din — in kulturni patronat nad kmetijsko obdelovalno zadrugo v Medani, kamor smo poslali klavir, a dva naša člana sta v zadrugi uredila knjižnico in režirala igro »Matiček se ženi«, ki so jo zadrugarji z velikim uspehom trikrat izvajali.

Članstvo je na prostovoljnih delovnih akcijah na Pšati, v mestni vrtnariji in v gozdnih akcijah v Kočevju in Ribnici opravilo 4220 prostovoljnih delovnih ur fizičnega dela. V mestu Ljubljani je podružnica prevzela patronat nad dijaškim domom Ivana Cankarja in poleg moralne pomoči, ki jo nudi upravi doma, je nabavila skupaj z nekaterimi podružnicami kino projekcijski aparat za dom, ki je stal 47.000 din, k čemur je podružnica SNG prispevala svoj delež v znesku 10.000 din.

Gledališke delavnice so naredile kostume in rekvizite za gledališče na Jesenicah in za Mestno lutkovno gledališče, za kar je bilo opravljenih 422 prostovoljnih delovnih ur.

Zgoraj navedeni rezultati kažejo, da je borba za prehodno zastavico v novembrskem tekmovanju med republiškimi gledališči na področju vseh sektorjev sindikalnega dela bila težka, vendar pozitivna in uspehi te borbe kažejo, da tudi članstvo gledališč s svojim delom odgovarja klevetnikom naših narodov in naše Partije in na kulturnem področju doprinaša svoj delež pri izgradnji socializma.

L. I.

PLENUM MO SPD – LJUBLJANA

Dne 10. XI. 1949 je imel MO SPD — Ljubljana plenarno zasedanje. Predsednik MO SPD tov. Rape Vlado je podal poročilo o delu Mestnega odbora.

Iz poročila posnemamo sledeče:

Organizacijski sektor:

Komisije po sektorjih so v Mestnem odboru postavljene in delujejo. Vsi tovariši referenti imajo smisel za sindikalno delo in opravljajo svoje funkcije zadovoljivo; ovira pa jih poklicna prezaposlenost. Referenti so izdelali za vsako tromesečje načrte, ki so bili na sejah prediskutirani. V glavnem so bili plani dela po sektorjih izpolnjeni. Mestni odbor je imel od zadnjega plenuma 10 sej, na katerih je vedno kontroliral sklepe in načrtaval bodoče delo. Komisije so se sestajale redno. Sestankov predsednikov in tajnikov podružnic, kulturno - prosvetnih referentov, referentov za zaščito dela in oddih, za izboljšanje dela in plač ter za povezavo z LMS, je bilo 36. Vršile so se 3 konference delegatov vseh podružnic prosvetnih delavcev mesta Ljubljane. Povezava s KSS-om je prav tesna. Odnos ostalih zvez in samega KSS-a do prosvetnih delavcev se je močno izboljšal. Upoštevanje prosvetnega dela je vidno. S poverjeništvom za šolstvo smo v stalnih stikih, bili pa bi lahko še temeljitejši. Od zadnjega plenuma je bilo osnovanih 6 novih podružnic. Poročila pošiljajo nešolske podružnice zelo neredno, šolske sicer redno, a je razvidno iz njih, da se ne poglabljajo v dovoljni meri v problematiko svojih ustanov. Boljšo sliko kot poročila nam dajejo sestanki, kjer predsedniki ali referenti poročajo o delu v podružnicah. Direktive izvajajo vestno. Postali so tudi nekoliko samoiniciativnejši. Kljub vestnemu izvajanju direktiv je čutiti apolitičnost in nerevolucionarnost na vsakem koraku. Informbirojevsko gonjo obsojajo naši člani kot nekulturno in podlo obrekovanje, kar so poudarili tudi v resolucijah, ki so jih poslali CK KPS-u.

Člani Mestnega odbora so obiskali 56 podružnic, največ zaradi študija, političnih in organizacijskih vprašanj, priprav za proslave itd.

Kot eno najboljših podružnic lahko navedemo Komisijo za kinematografijo, kjer se vsi člani ideološko izpopolnjujejo s prav resnim študijem. Ta podružnica lahko trdi, da so njeni člani pristopili k individualnemu študiju. Ideološka izgradnja se odraža tudi v prostovoljnem delu, ki so zanj vsi člani vedno pripravljeni in ne čakajo direktiv MO. Delovna disciplina je prav dobra. Podružnica je s tesnim osebnim kontaktom znala pritegniti vse članstvo k aktivnemu sindikalnemu delu.

Med najslabšimi podružnicami sta Fizkulturna zveza Slovenije in Akademija za upodabljajočo umetnost. Tu so sindikalni aktivisti brez vpliva na članstvo. Sestankov se udeležuje komaj 10 % članstva. Prevladuje popolna apolitičnost. Sindikat naj bi bil samo vir raznih dobav.

Tudi pri podružnici Radio Ljubljana so množični sestanki slabo obiskani. Referati so sicer odlični, toda za večino članstva težko razumljivi. Delo podružnice je težko. Na ustanovi so tri direkcije, kompetence pa niso določene, zato prihaja večkrat do tega, da si niso na jasnem, kdo prav za prav za kaj odgovarja. Vse leto so delali na gradnji novega doma. Boriti so se morali s pomanjkanjem strokovne delovne sile in surovin. Politični študij je vezan na program radia. Administrativno osebje premalo študira. Sistematizacija še vedno ni izvedena. Sistematizacijo skušajo rešiti s posebnimi osebnimi dodatki. V lastni stavbi imajo menzo. Gradijo stanovanjsko hišo z 8 stanovanji. Dom oddiha v Ribnem je last uprave, ki so ga izkoriščali v glavnem le vodilni upravni funkcionarji iz vseh republik. Podružnica vztrajno zahteva, da je treba napraviti razdelilnik za vso Jugoslavijo tako, da bodo vse sindikalne podružnice radia enakomerno koristile mesta v letovišču.

Veliko samostojnost v reševanju lastne problematike kaže podružnica Slovensko narodno gledališče. Študij ni še na taki višini, kot bi lahko bil, ker k skupinskemu študiju še niso pristopili. Sindikalni aktiv je dober in ima pri članstvu ugled. Akcije, ki jih danes zahteva izgradnja socializma od nas, znajo prilagoditi specifiki svojega dela. Podružnica je prevzela kulturni patronat nad zadrugama v Boh. Srednji vasi in Medani. Postavljen je posebni odbor, ki bo skrbel za kulturni dvig obeh zadrug.

Podružnica Tehniške srednje šole se dobro razvija. Od lani kaže viden napredek; zlasti pododbor »Gradbenega tehnikuma« kaže smisel za sindikalno delo. Prave enotnosti med TSŠ in GT pa še ni. Potrebno bo precej boja za ideološki dvig članstva pri obeh pododborih. Večina inženirjev se je na prošnjo MLO stavila na razpolago poverjeništvu za gradnje tudi v počitnicah, da tako pomaga reševati kritično stanovanjsko vprašanje v Ljubljani. Sečnjo drv za lastne potrebe so dobro organizirali. To akcijo so združili s prostovoljnim delom tako, da so obenem gradili gozdno cesto na istem terenu. Navezali so stik z obdelovalno zadrugo na Golem in so ji pomagali z drobnim delom.

Podružnica »Triglav filma« deluje v težkih okoliščinah. Občutno je pomanjkanje delovne sile za tehnična dela. Ministrstvo za delo ne dovoljuje višjega števila učencev, čeprav bi bilo to nujno potrebno že zaradi specializacije in strokovnega usposabljanja vajencev (n. pr. mizarske delavnice za scenerijo itd.). S pritegnitvijo nekvalificiranih delavcev bi se kvalificirano osebje bolje izrabilo. Tako n. pr. scenski mojster sam prenaša težke kulise itd. Občutna je tehnična zaostalost. Plana še niso dosegli. V začetku leta ni bilo med članstvom prave tekmovalne zavesti. Tudi scenarijev ni bilo, zato so se lotili razmnoževanja že izdelanih filmov. Pozneje se je tekmovalni duh razvil in so bili uspehi boljši. Plan je dostikrat trpel zaradi izvenplanske produkcije (nujni važni posnetki). V juliju, avgustu in septembru je delno zavrla plan gozdna akcija in delovne brigade za gradnjo filmskih objektov.

V šolskih podružnicah je povsod uvedena kritika in samokritika, a po večini le pri strokovnem delu. Osnovna šola Moste je poročala o izboljšanju udeležbe na študijskih sestankih, kar pripisuje ravno kritiki. Politično - strokovni študij je zajel vse člane.

Prostovoljci »Triglav filma« grade svoje provizorije

Podružnice so se obvezale, da bodo prirejale obdelovalnim zadrugam kulturno - prosvetne prireditve. Da bi se to izvršilo po nekem redu, smo zaprosili zvezo zadrug, da nam da razpored in določi, v katerih zadrugah bi bile take prireditve najbolj potrebne. Odgovora kljub osebnim intervencijam nismo dobili. Podružnice so zato stopile v direktni stik s posameznimi zadrugami v ljubljanski okolici. I. gimnazija je pripravila zelo lepo predavanje z diapozitivi v Črnučah, toda odbor zadruge jih je pustil na cedilu. Vso propagando in tehnično pripravo je izvedla sindikalna podružnica sama. Podružnica zavoda za fizkulturo je dosegla v Grosupljem zelo lep uspeh. Sindikat in LMS so skupno obiskali tamkajšnjo zadrugo. Dopoldne so delali na polju, popoldne pa so priredili fizkulturno akademijo, zadružniki in gostje so bili zadovoljni.

Politična situacija med članstvom se izboljšuje. S študijem si člani osvajajo marksizem - leninizem, ki pa ga premalo prenašajo v prakso. Z ostalimi množičnimi organizacijami ni prave povezave, posebno ne z mladino. Precej našega članstva je še apolitičnega. Nepravilno gledanje na čas osvetljuje primer na univerzi, ko so na proslavo Tedna matere in otroka vabili samo matere, ostalim članom pa se ni zdelo potrebno počastiti vzvišenost materinstva. V borbi proti misticizmu smo dosegli precej lepe uspehe. V letošnjem šolskem letu obiskuje verouk le še 30 % šoloobveznih otrok, kljub temu pa bi bilo nujno potrebno v podružnicah samih, posebno pa na množičnih sestankih še več političnega dela glede tega vprašanja.

Kulturno-prosvetni sektor:

V našem vsakodnevnem delu, v delovni discipilni, v naših razgovorih, v sprejemanju in izvrševanju nalog, v iniciativi, ki jo vnašamo v delo, v našem kulturno-prosvetnem delovanju med množicami, v hrabrosti in odločnosti pri reševanju težav in problemov, na katere zadenemo, a predvsem v socialistični zavesti, poletu patriotizma in borbenosti, je naša idejno-politična izgradnja.

Na gornje ugotovitve in program se je oslanjalo delo komisije kulturno-prosvetnega sektorja v izpopolnjevanju nalog svojega načrta.

Po specifičnosti dela kulturno - prosvetnega sektorja pri sindikalnih podružnicah prosvetnih delavcev je bilo to delo razdeljeno na pet odsekov: a) politični študij, b) agitacija in propaganda, c) tisk in dopisništvo, č) knjižnice in d) fizkultura

Po planu in sklepu seje Mestnega odbora so voditelji odsekov obiskali podružnice in spoznali problematiko. Čeprav je komisija s sprejetjem plana sprejela tudi obveznosti njegove realizacije, plan ni bil izvršen, ker so poedini voditelji odsekov (tisk in dopisništvo ter fizkultura) v svojem delu odpovedali. 100% je plan izpolnjen v odseku za knjižnice in v odseku za agitacijo ter propagando. Vsi po načrtu predvideni sestanki s kulturno - prosvetnimi referenti podružnic so se izvršili s 95% udeležbo kulturno - prosvetnih referentov šolskih podružnic in 30% udeležbo referentov nešolskih podružnic. Na sejah komisije so razpravljali predvsem o programu dela, podana so bila poročila voditeljev odsekov ter poročila kulturno - prosvetnih referentov podružnic.

Kulturno-prosvetne komisije podružnic so organizacijsko sestavljene po specifičnosti dela ustanove, šole in po številu organiziranega članstva. Za uspešnejše sindikalno in politično delo podružnic so bili organizirani agit kolektivi. Delo šolskih podružnic je mnogo boljše kot delo nešolskih. To se nujno odraža tudi med članstvom. Odseki za agitacijo in propagando pri podružnicah so se v glavnem posluževali načina ustne agitacije in propagande, v manjši meri pa nazorne agitacije.

Mestni odbor ima svojo kartotečno urejeno knjižnico s 350 knjigami politične in strokovne literature. Vodja odseka za knjižnice je resno pristopil k organizacijskemu delu knjižnic po podružnicah, ki jih je obiskal.

Sindikalne podružnice goje predvsem šah, namizni tenis in streljanje. Ostale veje fizkulture pri naših podružnicah niso razvite.

Izboljšanje dela in plače:

Referenti tega sektorja po podružnicah so bili pozvani:

1. da v svojih ustanovah v tesni povezavi z upravo sodelujejo pri sistemizaciji mest, štednji osebja in materiala;
2. da pregledajo, če so člani njihovih podružnic svoji kvalifikaciji primerno zaposleni in tako tudi plačani;
3. da sproti poročajo Mestnemu odboru vse nepravilnosti pri plačah, napredovanjih in posebnih osebnih dokladah oziroma nagradah;
4. da vedno in strogo objektivno izdelujejo predloge za osebne prejemke;
5. da neprestano bdijo nad strokovnim dvigom članov in vestnim izpolnjevanjem vseh nalog na ustanovi.

Pritožb zaradi napredovanja razen v dveh primerih nismo prejeli. Prevedbe služiteljev so bile sicer izvršene, vendar dobivamo stalne pritožbe o nepravilnosti teh prevedb in je res nujno potrebna revizija. V teku so priprave (na pobudo Mestnega odbora) za novo pravilnejšo ureditev in razvrstitev napredovanj šolskega tehničnega osebja, ki želi, da se stvar uredi naslednje:

1. pravilno in enakomerno razvrstitev uslužbenstva na šolskih zavodih;
2. upošteva naj se zakon o kvalifikaciji in nekvalifikaciji uslužbencev;
3. merilo naj bo strokovna usposobljenost, kvalifikacija, pogoji dela, težina in odgovornost službe;
4. kategorizacija naj se izvrši po skupinah za posamezne vrste dela.

Referent je sodeloval pri določitvi posebnih osebnih dodatkov in nagrad ter pri predlogih za napredovanja. Posebni dodatki in nagrade so bile izplačane polletno, kar smatramo za nepravilno, ker se po uredbi izplačujejo oseb. dodatki mesečno. Nekaj upravičenih pritožb zaradi plač smo pomagali zadovoljivo rešiti. Delovna disciplina je dobra. Prosvetni delavci so se v dovoljnem številu odzvali pozivu organizatorjev počitniških kolonij in bili tudi v tem delu uspešni. Posebno se je izkazala podružnica DID-ov. Članice te podružnice so marljive in predane ter sprejmejo in izvršijo vsako zadano jim nalogo. Večina so vodile

Kaj so pokazale konsultacije

V mesecu marcu 1949 je ministrstvo za prosveto v zvezi in dogovoru z Republiškim odborom prosvetnih delavcev razpisalo za vse prosvetne delavče obvezen študij, ki je obsegal pet tem, in sicer: 1. o patriotizmu in komunistični morali, 2. o idejno-politični vzgoji pri pouku posameznih predmetov, 3. osnovni didaktični principi, 4. kmečko vprašanje (zadružništvo) in 5. KPJ in rešitev nacionalnega vprašanja. Z razpisom tega obveznega študija je bila končana precejšnja zmeda, ki je vladala v študiju prosvetnih delavcev. Študij se je do tedaj vršil samo v okviru sindikata, ki pa vkljub sprejetemu študijskemu programu ni bil brez tesnejše povezave z ministrstvom za prosveto sposoben, ta načrt v celoti izvršiti in je bil študij v mnogih primerih samo formalen in zaradi tega seveda brezuspešen. Da je gornja ugotovitev pravilna, nam potrjujejo posamezna poročila, ki navajajo, da so pristopili posamezniki, kakor tudi študijske skupine, resneje k študiju šele z objavo zgornjih tem, a v nekaj primerih celo šele z objavo konsultacij (Ptuj, Dol. Lendava, Krško). Ta pojav nedovoljne resnosti je imel za posledico, da so posamezne skupine morale vso snov, ki je bila precej obširna, predelati v zelo kratkem času. Iz tega je sledilo dvoje: prvič, študij je bil premalo poglobljen in snov samo površno osvojena in drugič, ta pospešeni tempo študija se je nujno negativno odražal tudi v samem šolskem delu, ker so se posamezni tovariši za pouk slabše pripravljali. Zato bo potrebno ob objavi novega študijskega materiala narediti točen načrt, tako da bo vsa študijska snov enakomerno razdeljena. Okrajna sindikalna vodstva in poverjeništva za prosveto pa bodo morala voditi nenehno kontrolo nad rednim potekom študija in sproti nuditi potrebno pomoč. Le na ta način se bomo izognili kampanjskemu načinu študija, preprečili grmadenje snovi in s tem zvezano površnost ter godrnjanje ob preobilici študijskega materiala.

Način študija samega je bil dokaj različen. V večini primerov so snov predelovali na sindikalnih študijskih grupah, in sicer tako, da so posamezni tovariši, predvsem člani Partije, pripravili predavanja po posameznih delih, ki so bila navedena kot literatura, ali po celotni temi naenkrat. Tem predavanjem je potem sledila diskusija. Individualnega študija, ki bi moral biti in v bodoče tudi mora ostati temelj vsemu delu, je bilo pri takem načinu dela seveda malo. Aktivni so bili le tisti, ki so pripravljali predavanja, ostali pa so bolj ali manj pasivno poslušali in potem stavljali razna vprašanja. Res je seveda tudi to, da učitelji v oddaljenejših podeželskih krajih niso imeli na razpolago vse potrebne literature in da je bil tako često individualni študij otežkočen, oziroma celo nemogoč. Zato bo v bodoče potrebno, da bodo okrajna sindikalna vodstva in poverjeništva takim šolam pomagala priskrbeti potrebno literaturo. Takoj po objavi konsultacij se je študij, tako individualni, kot skupinski, močno poživil. Da bi bile konsultacije bolj uspešne so v večini primerov organizirali različne načine poglabljanja in utrjevanja snovi. Kot najboljši način se je izkazal način organizacije študijskih krožkov, ki so ga uvedli v Mariboru. Tu so šole tvorile krožke, kjer so v manjšem krogu tovarišev v obliki diskusij poglabljali individualno pridobljeno znanje iz preštudirane snovi. Ker krožki niso bili preobširni, so se pri teh diskusijah lahko uveljavljali vsi. Vsak krožek je imel svojega vodjo. Pozneje so tudi konsultacije izvedli po teh krožkih. Drugod, kot n. pr. v Murski Soboti, Ljutomeru, Tolminu, Gorici in še nekaterih okrajih so organizirali večdnevne seminarje. V Ljubljani pa so izvedli o vseh temah predavanja, ki so bila zajeta preveč široko in zaradi tega niso imela v vseh primerih tistega uspeha, kot bi bilo zaželjeno. Kot že prej omenjeno so se od vseh načinov študija pokazali najboljši krožki, ki so združevali manjše število tovarišev (10—20 ljudi), kjer so se orientirali predvsem na individualni študij, ki so ga v krožkih samo poglabljali. Zato mislimo, da bi se v bodoče skušali vsi orientirati na način študija po krožkih, ki nam poleg širše aktivizacije vseh, zagotavljajo tudi boljše uspehe. V mnogih primerih je bil nivo študija posameznih skupin močno odvisen od konkretne pomoči iz okrajnega centra. Ta pomoč pa je bila zelo različna. Zelo uspešna je bila n. pr. v okraju Ljutomer, kjer so nudili izdatno pomoč poverjeništvo, sindikat in okrajni komite Partije s sekretarjem na čelu. Primera resne pomoči posameznim grupam lahko zasledimo tudi v okraju Murska Sobota, Jesenice in še nekaterih drugih, dočim ni bilo skoro nobene pomoči od okrajnih forumov v ptujskem okraju. Največ pomoči so nudili poverjeniki, prosvetni instruktorji in sindikalni funkcionarji, na splošno pa premalo agitpropi okrajnih komitejev.

Za izvedbo konsultacij so bila izdana točna navodila Oblastnim in Okrajnim poverjeništvom za prosveto, istočasno pa so bili obveščeni tudi oddelki za agitacijo in propagando. Skupno z navodili so bila poslana tudi orientacijska vprašanja z namenom, da služijo tovarišem, ki bodo konsultacije vodili, kot opora, v kakšnem obsegu naj postavljajo vprašanja oz. vodijo diskusijo. Ker so bile v navodilih predvidene komisije za izvedbo konsultacij in ker so v nekaterih okrajih (kot n. pr. Kranj in Kamnik) vprašanja razmnožili in jih dali vsem grupam, se je pojavil med učitelji in profesorji nekak poplah, češ, da bodo to strogi izpiti. To so izrabili nekateri reakcionarno nastrojeni elementi in paničarji, ki so z različnimi parolami hoteli pedagoške delavce preplašiti in zmanjšati politični efekt, ki naj bi ga konsultacije imele. Center teh vesti in paničarstva je bila Ljubljana, od koder so prihajala na ministrstvo za prosveto celo anonimna pisma in kjer so na neki gimnaziji primerjali konsultacije s protikomunističnimi zborovanji, ki so jih v času okupacije prirejali belogardisti. To ljubljanskim šolnikom prav gotovo ne dela posebne časti. Seveda so takoj prve konsultacije postavile raznašalce takih neumnosti na laž in ustvarile tisto pravo razpoloženje in samozavest, ki so jo konsultacije v večini primerov pokazale. Povsod, razen Murske Sobote, so bile konsultacije izvršene v okviru navodil. Bile so izvedene na neprisiljen, nešolski, skrajno demokratičen, tovariški, vendar dovolj resen način, tako da so z načinom študija kot tudi konsultacij prosvetni delavci v celoti zadovoljni in si takega načina dela želijo tudi v naprej. Omeniti pa je treba tu posebej vodstvo konsultacij v M. Soboti, ki je kljub prejetim navodilom in naknadnim opozorilom naredilo po svoje. Vse prosvetne delavce so namreč razdelili v tri grupe: politično najboljše, srednje in slabe, ter po teh grupah vršili konsultacije. Ta način seveda ni pravilen. Procent udeležbe pri konsultacijah je bil zelo visok, saj so skoraj vsi, ki so manjkali, bili opravičeno odsotni. Imamo pa seveda tudi nekaj primerov neopravičeno odsotnih. Tako poročajo iz krškega okraja, da so učitelji šole pri Sv. Duhu neopravičeno izostali od konsultacij z izgovorom, da so se bali izpita. Pozneje pa so na veliko zadovoljstvo izjavili, da so z načinom konsultacij zadovoljni in je komisija ugotovila tudi zadovoljivo znanje. Iz nekaterih drugih okrajev pa poročajo o posameznikih, ki se konsultacijam niso odzvali. Iz večine primerov vzrok izostanka ni razviden, tam kjer pa je, navajajo kot vzrok, da snovi niso preštudirali in zaradi tega nepripravljeni niso hoteli iti na konsultacijo. Te zamudnike so povsod klicali na okraj in z njimi posebej izvršili konsultacijo, tako da lahko trdimo, da je prisostvovalo konsultacijam 95% vseh učiteljev in profesorjev. Pri tem pa je potrebno ponovno naglasiti, da je študij obvezen za vse prosvetne delavce in da so vsakršni izgovori nesprejemljivi.

Vsa poročila ugotavljajo, da so bile konsultacije uspešne kljub nekaterim pomanjkljivostim, ki so bile ponekod večje, drugod zopet manjše. Med skupine, ki so pokazale največ solidnega in poglobljenega znanja, moramo šteti učiteljišče v Mariboru, skupine šol Svetinje, Razkrižje in Sv. Tomaž v ljutomerskem okraju, skupino na Jesenicah ter skupino v Preski okraj Ljubljana - okolica. Edina skupina, kjer je bila konsultacija zelo slaba, je skupina treh šol v haloškem sektorju ptujskega okraja. Tu so šele na sami konsultaciji ugotovili, da se skupina ni nikdar sestala pri študiju in da tudi študij po posameznih šolah ni potekal v redu, oziroma da tovariši sploh niso poznali dobro študijskega programa. (Cirkulane.) Take malomarnosti seveda ni mogoče opravičevati. Mislimo pa, da leži glavni del krivde za ta neuspeh na okrajnih forumih, tako poverjeništvu za prosveto, vodstvu sindikalne podružnice, kot tudi agitpropu, ker niso vodili kontrole nad delom na terenu, niti nudili potrebne pomoči, ki so jo na raznih konferencah obljubljali. Zaradi takega neodgovornega odnosa do študija, so bile konsultacije v vsem okraju, kljub prizadevanju posameznikov, v primeru z ostalimi okraji na splošno na nižjem nivoju. Kljub ponovitvi ni zadovoljila tudi konsultacija na gluhonemnici v Ljubljani.

Na splošno ugotavljajo, da je učiteljstvo osnovnih šol zajelo snov sicer bolj preprosto in enostavnejše, a je bolje razumelo problematiko v celoti ter iskalo in tudi nakazalo, kako pridobljeno znanje uporablja pri svojem vsakdanjem šolskem delu, kakor tudi pri političnem delu z množicami. Profesorji pa so si v večini primerov nekatere probleme sicer globlje in bolj vsestransko ogledali, a niso dovolj osvetlili celote in vsega skupaj postavili dovolj trdno v svojo vsakdanjo prakso. Marsikje je bilo preveč filozofiranja in premalo konkretnosti. Značilno pa je pri obvladanju snovi to, da so v večini primerih bolje poznali politične kot pa pedagoške teme. Tako so se v mnogih primerih na srednjih šolah didaktičnih principov samo dotaknili, ne da bi jih temeljito razčlenili, kar bi bilo izredno važno. Dalje so skoraj po vseh srednješolskih aktivih ugotovili pomanjkljivo znanje o kmečkem vprašanju. Znanje, ki so ga pokazali tovariši iz raznih internatov in ustanov predšolske vzgoje (DiD-ov) je bilo skoraj povsod precej šibko, kar narekuje sindikalni organizaciji, da bo morala v bodoče posvetiti tovarišem iz teh ustanov več pozornosti, nuditi več pomoči. Prav tako moramo tudi ugotoviti, da so v mnogih primerih starejši tovariši in tovarišice vložile v študij več truda kot mlajše in da so temu primerno pokazali tudi več solidnega znanja. Konsultacije so nadalje odkrile, da mnogim še vedno ni popolnoma jasno bistvo informbirojevske gonje, čeprav jo vsi brez izjeme obsojajo. Največkrat gledajo stvar iz čisto ekonomske plati. V precej primerih se je pokazalo, da ni jasen odnos Partije do religije in odnos države do religije, oz. cerkve. V Ljubljani pa so v nekaj primerih izrazili željo, naj bi se v nadomestilo za verouk uvedle obvezne vzgojne ure in s tem pokazali, da še vedno ne razumejo, da v naši socialistični šoli ne potrebujemo posebnih ur moralke, ampak da moramo vse moralne vrline vzgajati pri naši mladini nenehno pri vsakem predmetu in ob vsaki priliki, saj predstavljajo naša narodnoosvobodilna borba, borba za izgradnjo socializma, borba za enakopravne odnose med narodi, borba za mir, za resnični humani socializem, najvišje moralne kvalitete.

Zraven vsega zgoraj navedenega pa so konsultacije pokazale tudi to, kako izredne, da celo odločilne važnosti je pravilno vodstvo. Pri tem lahko ugotovimo, da je večina tovarišev, ki so konsultacije vodili, našla pravilne prijeme, znala aktivizirati prisotne in ustvariti pravilno vzdušje. Trdimo celo lahko, da je ves potek konsultacij, njihova večja ali manjša uspešnost bila v mnogem odvisna od tovariša, ki je vodil. Ta ugotovitev in pa dejstvo, da posamezni tovariši, člani komisij sami niso snovi dobro obvladali in zaradi tega tudi pri konsultacijah niso mogli uspešno voditi, da bomo v bodoče posvetili več pažnje sestavi komisij in da se bodo morale temeljiteje pripraviti.

Ves potek študija, prav posebno pa še konsultacije pa so omogočile tudi globlje spoznavanje prosvetnih kadrov. Ob njih smo lahko spoznali posameznika, njegov odnos do lastnega političnega in strokovnega izpopolnjevanja, njegovo pridnost in prizadevnost, njegov odnos do naše stvarnosti, pripravljenost, da v tej gigantski borbi, ki jo bijemo, doprinese svoj delež. Spoznali smo lahko mnoge pozitivne pa tudi negativne lastnosti. Zdi se nam pa, da vsega tega naši odgovorni tovariši niso v zadostni meri izkoristili in bo temu treba v bodoče posvetiti več pažnje.

Pri samih konsultacijah so sodelovali poleg okrajnega poverjeništva in vodstva sindikalne podružnice tudi okrajni oddelki za agitacijo in propagando. V glavnem so vršili funkcijo voditeljev konsultacij sindikalni funkcionarji in s tem poudarili, da je vprašanje študija vprašanje Sindikata prosvetnih delavcev. Tudi Oblastna poverjeništva za prosveto so v glavnem konsultacijam pozorno sledila. Člani Mariborskega oblastnega poverjeništva so obiskali 23 konsultacij. Prav tako pa so pri konsultacijah sodelovali tudi zastopniki ministrstva za prosveto in drugih množičnih organizacij.

Ob analizi celotnega poteka študija in konsultacij bo treba nujno pregledati delo posamezne sindikalne skupine, ugotoviti pozitivne in negativne strani in s temi izkušnjami obogatiti in pospešiti delo v prihodnjem letu.

S temi konsultacijami je bil prebit led, mnogi so spoznali potrebo po študiju politične tematike in izgubili strah pred javno diskusijo o vprašanju ideološkega značaja. Konsultacije so teren silno razgibale in ustvarile pripravljenost za nadaljnjo poglabljanje ideološke problematike. Ugotoviti moramo, da predstavljajo konsultacije lep političen uspeh in pomenijo v procesu prevzgoje prosvetnih delavcev resen korak naprej.

Življenje naše podružnice v letošnjem letu

V naši podružnici so vsi odseki dovolj delovni. Skoraj vsak izmed članov dela v enem izmed njih, in sicer v tistem, ki ga najbolj veseli in za katerega čuti največ sposobnosti.

Članov nas je v podružnici nekaj nad trideset. Imamo svojo sindikalno knjižnico, ki smo jo sprva upravljali ločeno od učiteljske; izkazalo pa se je, da se knjige bolje ohranijo in pogosteje izposojajo, če stoji sociološko - politična literatura na istih knjižnih policah kot pedagoško-strokovna in leposlovna. Svojo sociološko-politično ročno knjižnico sproti načrtno dopolnjujemo in člani se je radi poslužujejo.

Kulturno-prosvetno delo poteka predvsem na študijskih sestankih. Program navadno določijo nadrejeni forumi, naš kulturno - prosvetni referent razdeli posamezne teme, vsi pa preštudiramo ustrezajočo literaturo in se s tem pripravimo na diskusijo. Dasi ta ali oni zaradi preobilice dela včasih malo pogodrnja, češ da se sestanki vrše prepogosto, pa člani prav radi prihajajo nanje in tudi živahno posegajo v diskusijo, ki jo moramo pogosto nadaljevati na prihodnjem sestanku. Saj ni nikogar med nami, ki se ne bi zavedal ozke povezanosti svojega strokovnega dela s socialno - političnim študijem, ki bi mislil, da more biti dober in napreden vzgojitelj, ne da bi poznal najvažnejša družbeno - gospodarska vprašanja in njih socialistično rešitev. Vse nas zanimajo stvari, kakor so petletni gospodarski načrt, izgradnja lastne težke industrije, mehanizacija kmetijstva in socializacija vasi, nacionalno vprašanje, socialistična kultura, najnovejša prirodoslovna naziranja in dognanja itd.

Da bi članstvo še bolj pritegnili k ideološko-političnemu študiju, se zbiramo pogosto tudi v rdečem kotičku. Takole ob koncu tedna, ko smo potrebni tudi oddiha in razvedrila, so rdeči kotički prav zaželjeni. Podjetnejši tovariši in tovarišice nam preskrbe tudi nekoliko prigrizka in vinske kapljice, k dobremu razpoloženju prispeva tudi naš sindikalni radioaparat. Najprej imamo študijski del, referat, nato pa se ob kozarcu razživi diskusija. Resnico povemo, če zapišemo, da so naši študijski sestanki dobro obiskani in rdeči kotički živahni in da člani zahajajo nanje ne zaradi kakršnega koli pritiska, ampak iz potrebe po razširitvi in poglobitvi svojega znanja in pogledov na življenje in družbo.

Člani naše podružnice kljub obremenitvi v strokovnem in poklicnem delu prav radi priskočijo na pomoč povsod tam, kjer našo pomoč iščejo in jo moremo nuditi. Tako tovariši profesorji požrtvovalno sodelujejo v pionirski in mladinski organizaciji pri študiju, raznih akcijah in prireditvah, neprestano pa pomagajo tudi množičnim organizacijam na terenu s predavanji, prostovoljnim fizičnim delom in podobnim.

Vzporedno s kulturno-prosvetno komisijo delujeta na podružnici tudi komisija za delo in plače ter ona za zaščito dela in oddih. Njuni člani vestno in požrtvovalno skrbe za osebne in gmotnogospodarske zadeve vseh tovarišev, za njihovo zdravje in oddih, pa tudi za neprestano strokovno poglabljanje.

Tako živi in dela 12. podružnica SPD na II. gimnaziji v Ljubljani. Živi in dela z zavestjo, da pomaga vzgajati novega človeka in graditi socialistični družbeni red. M. J.

ŠTUDIJSKI PROGRAM
prosvetnih delavcev za šolsko leto 1949/50

1. Tema: **Gospodarski problemi graditve socializma.**

Literatura:

1. B. Kidrič: O karakterju našega gospodarstva (Kom. št. 1-1946).

2. B. Kidrič: Referat na V. kongresu KPJ (str. 379—454).

3. M. Marinko: Dosledno izvajanje politike Partije na vasi (Delo št. 6—7 1949).

M. Marinko: Poročilo zvezne planske komisije o izpolnitvi tretjega planskega leta in diskusija v skupščini ob priliki sprejetja proračuna za leto 1950. (Dnevno časopisje.)

Pomožna literatura za poglabljanje in boljše razumevanje:

Tito: Govor v Pulju (Lj. pravica 12. VII. 1949).

Poročila dnevnega časopisja o uspehih in napakah našega planskega gospodarjenja.

Petletni plan FLRJ in LRS.

Iljin: Povest o velikem načrtu.

2. Tema: **Borba za enakopravne odnose med narodi.**

Literatura:

1. M. Djilas: Lenin o medsebojnih odnosih med socialističnimi državami (Komunist št. 5, 1949).

2. Tito: Govor v Skoplju (dnevno časopisje v začetku avgusta).

3. Tito: Govor v Stolicah (Lj. pravica 29. IX. 1949).

4. Tito: Govor ob zaključku manevrov JA (Lj. pravica 4. X. 1949).

5. B. Kraigher: Kontrarevolucionarna vloga Informbiroja (Delo št. 6—7, 1949).

6. M. Pijade: O vprašanju balkanske federacije (Lj. pravica 7. III. 1949).

7. M. Popović: O ekonomskih odnosih med socialističnimi državami (Komunist št. 4, 1949, ali »Vprašanja naših dni« 14. VIII. 1949).

8. V. Dedijer: Jugoslovansko - albanski odnosi (od V. poglavja naprej).

9. E. Kardelj: Govor v OZN (Lj. pravica 28. IX. 1949).

10. M. Djilas: Ob izvolitvi Jugoslavije v Varnostni svet (Lj. pravica 24. X. 1949).

Pomožna literatura za poglabljanje in boljše razumevanje:

M. Marinko: Govor na seji GOOF zadnji del, Lj. pravica 30. X. 1949).

Pisma CK VKP(b) in CK KPJ.

Resolucija IB in naši odgovori.

3. Tema: **Razvoj naše ljudske demokracije.**

Literatura:

1. E. Kardelj: O ljudski demokraciji v Jugoslaviji (Komunist št. 4, 1949, ali »Vprašanja naših dni« 5. VI. 1949).

2. M. Pijade: Nekatera vprašanja teorije o državi (»Vprašanja naših dni« 22. V. 1949).

3. E. Kardelj: O volivnih zakonih in o dvodomnem sistemu konstituante (Pot nove Jugoslavije).

4. M. Marinko: Govor na seji GOOF (prvi del, Lj. pravica 30. X. 1949).

5. E. Kardelj: Govor na Akademiji znanosti in umetnosti (Lj. pravica 13. XII. 1949).

Pomožna literatura za poglabljanje in boljše razumevanje:

Lenin: O državi (brošura Cankarjeve založbe).

E. Kardelj: O osnovnih načelih naše ustave (Pot nove Jugoslavije).

Tito: Izjave našim izseljencem in raznim tujim delegacijam.

Govori naših delegatov na II. zasedanju OZN in izjave istih raznim časopisnim agencijam.

Osnutek zakona o ljudskih odborih.

4. Tema: Namesto pedagoške teme postavljamo pred prosvetne delavce nalogo, da nenehno ugotavljajo, kako pridobljeno znanje uporabljati pri vsakdanjem šolskem in izvenšolskem delu.

---

kolonije v dveh turnusih in so šele v septembru in oktobru šle na dopust.

Šolske podružnice ne tekmujejo, pripravili pa bomo v bodoče tekmovanje po sektorjih dela. Triglav film in Slovensko narodno gledališče tekmujeta v zveznem merilu.

Za vestno in uspešno delo so bili nagrajeni naslednji tovariši: profesorji Knehtl Peter, dr. Žlebnik Leon, Kozak Josip, dr. Turk Ernest, Jamar Marija, Telban Franc, Rupnik Marta, Lanc Aladin, Kernc Anka, Grilc Ljudmila in Čemažar Franc. — Učitelji: Winkler Julijana, Selan Mina, Schedlbauer Vida, Marolt Tajda, Pirnat Angela ter vzgojitelji Hočevar Dana, Makše Nuša, Penko Eleonora, Požar Tona, Pirnat Marjanca in Vale Cirila.

Preskrba in stanovanja:

Končno nam je uspelo v letošnjem letu odpreti tri magazine za prosvetne delavce, in sicer za uslužbence Ministrstva za prosveto, za podružnice, ki spadajo upravno pod Poverjeništvo za šolstvo ter filmske uslužbence. Magazin Ministrstva za prosveto dobro in v redu posluje in je članstvo z njim zadovoljno. V redu deluje tudi magazin filmskih uslužbencev, dočim tretji magazin šolskih podružnic ne ustreza. Članstvo se pritožuje zaradi nepravilnega odnosa uslužbenstva, zaradi nepravilnega merjenja blaga, premajhne skrbi za izbiro dosegljivega racioniranega blaga itd.

Menze, kjer jedo prosvetni delavci, zadovoljujejo, vsaj zadnje čase ni bilo pritožb. Sindikalna podružnica III. in VIII. gimnazije želi, da bi se ji odprla kaka menza za Bežigradom, ker jim je v mesto predaleč. Skušali bomo tudi to urediti. Garantirana preskrba je v redu. Za potrebe članstva je sekalo drva 11 podružnic. Naše članstvo se je udeleževalo tedenskih akcij pri sečnji drv v velikem številu in smo v tem pogledu presegli plan preko 100 %.

Oddih:

Za letovišče CO ZSJ smo prejeli 125 napotil, za letovišča RO SPD 174 napotil, v počitniškem domu Slovenskega narodnega gledališča je letovalo osem članov (poleg članov SNG), v Stari Fužini, (letovišče organizirano po MO SPD) 18 članov. Skupaj je bilo na oddihu po sindikalni liniji 325 članov. Izplačanih je bilo 67 dotacij v znesku cca 100.000 dinarjev. Pri Putniku je dobilo letovanje približno 200 članov. Z letovanjem so bili člani v splošnem zadovoljni, izjema sta bili sezonski letovišči na Korčuli in Orebiču, kjer so bile razmere neurejene. Putnikova letovišča so bila draga, hrana slaba. V mesecu juliju je Putnik lahko zadostil povpraševanju po letoviških mestih, ker je v tem mesecu večina naših članov bila še zaposlena v kolonijah in na ustanovah. V avgustu pa je nastopil tak naval, da Putnik delu ni bil več kos in je izročil vso zadevo Mestnemu odboru. Dobili smo minimalno število mest v primeri s prijavami in še to proti koncu avgusta, ko morajo biti naši člani zopet na svojih mestih. Za sezonska letovanja ni bilo posebnega zanimanja. Člani želijo, če že gredo na letovišče, vsaj nekoliko udobnosti.

Poročilu je sledila živahna diskusija, nato je Plenum prediskutiral resolucijo občnega zbora Republiškega odbora in jo v celoti osvojil.

V. R.

Kaj poročajo prosvetni delavci o študiju in konsultacijah

V letošnjem letu so prosvetni delavci v Sloveniji pričeli prvič sistematično obdelovati razen pedagoškega še študijski material o nacionalnem in kmečkem vprašanju, o zadružništvu, patriotizmu in morali. V jesenskih mesecih so se izvršile o teh temah tako imenovane konsultacije, ki naj bi poglobile uspehe, vsebino in metodo predelanega materiala.

Pismena poročila, predvsem iz Mariborske oblasti, ter razgovori prosvetnih delavcev, učiteljev in profesorjev, za katere je bil študij obvezen, nam dajejo po končanem študiju naslednjo sliko.

Obvezen študij je zajel vse prosvetne šolske delavce v Sloveniji, ki so ga redno, najprej verjetno nekateri s predsodki, pričeli obiskovati. Poročilo iz ljutomerskega okraja pravi o tem na primer takole: **»Če se je mogoče kak član z nevoljo pripravljal, je moral po konsultacijah priznati, da je s študijem dobil tisto znanje, ki je prosvetnim delavcem pri delu danes neobhodno potrebno.«** S tem mnenjem soglašajo poročila iz prav vseh okrajev. Ogromna večina prosvetnih delavcev je s tem študijem odstranila osnovno psihološko oviro, predsodek, da je študij mrzla, individualna zadeva nagnjenosti posameznikov. Za uspeh študija ne govore v splošnem samo pozitivna pismena poročila okrajnih odborov, kolikor še bolj dejstvo, da so mnoge naše podružnice že med konsultacijo napravile spontane, med seboj se v glavnem ujemajoče sklepe.

O uspehih konsultacij je pismeno poročalo dvajset okrajnih odborov Sindikata prosvetnih delavcev. Mnoge izmed podružnic niso preštudirale samo obveznega materiala, ampak so v želji za čim večjo poglobitvijo znanja segale še po dodatnem študiju. Med takimi so na primer Ljutomer, Maribor, Celje, Ljubljana, Kočevje, Kranj, Jesenice in dr. Med temi je podružnica osnovne šole na Jesenicah še posebej preštudirala pet didaktičnih in devet raznih strokovnih in političnih tem ter imela še 15 nastopov. Mariborski prosvetni delavci so po konsultacijah pravilno ugotovili, **da je ena izmed najvažnejših nalog študija ta, da pridobljeno znanje prenašamo na mladino.** V krškem okraju se je ob zahtevi po novem materialu za študij razgibala diskusija tudi o tem, ali je bila mladina, ali pa so bili starejši člani vestnejši in revolucionarnejši pri študiju. Pri tem so obsodili tudi frazerstvo, češ da operacije z besedami kot so socializem, izkoriščanje, izgradnja petletke itd., ne pomenijo še osvojenega znanja iz marksizma in leninizma. V mnogih podružnicah v Kočevju pa so celo ugotovili, da so predvsem članice, starejše in mlajše, prednjačile na konsultacijah. Podružnica murskosoboškega okraja, Šalovci, pa je po analizi konsultacij **opomnila idejno močnejše, da je njihova dolžnost pomagati ostalim.**

Način sodelovanja na konsultacijah je bil zelo različen. Dočim so učitelji v lendavskem okraju večinoma kar spontano in kolektivno hoteli odgovarjati na nekatera vprašanja, pa javlja podružnica št. 2 v Murski Soboti, da v diskusiji niso pri referatih enakomerno sodelovali vsi člani. Okraj Ptuj sicer ni imel seminarjev za posamezne teme, je bil pa eden redkih okrajev, ki je že v začetku septembra podrobno izdelal za vsako temo teze in jih razposlal vsem svojim grupam. Na Primorskem so mnogi prosvetni delavci opozarjali, da bi bilo treba posvetiti še več pažnje kmečkemu in zadružniškemu vprašanju, ker bi potem učiteljstvo današnje naloge našega gospodarstva pravilneje tolmačilo ljudstvu. Podružnica Preska okraja Ljubljana-okolica je celo specificirala uspeh konsultacij — samo za komisijo. Iz preglednice komisije je razviden uspeh: 12 odličnih, 15 prav dobrih, 28 dobrih, 19 še primernih in 12 šibkih (med zadnjimi pa navajajo tudi 8 uslužbencev DID-ov. Okrajni odbor Ljutomer **je javno proglasil nekatere skupine kot vestne kolektive** (Križevci, Razkrižje itd.) in posebej **javno pohvalil nekatere posameznike,** ki so se odlikovali na konsultacijah. Okrajni odbor v Kočevju poroča o tem, kako so prosvetni delavci, o katerih so bili prvotno mnenja, da jim bodo posamezne teme delale še težave, v diskusijo najgloblje posegli in pravilno postavljali svoje zaključke, iz česar je bilo razvidno, da spoznavajo pravo pot v izgrajevanju znanstvenega pogleda na dogajanje v svetu.

Metoda vodstva konsultacij je pokazala različne oblike, ki pa so imele vselej le ta namen, nuditi članstvu pri študiju čim več pomoči, nikakor pa ne tega, da bi samo kontrolirali njegovo znanje ali ga celo samo po odgovorih ocenjevali. Večinoma so vodili konsultacije predavatelji, ki so že ves čas vodili študij v svojih skupinah. Vendar se je zadnje dni pred konsultacijami članstvo povsod še s povečano vnemo zavzelo za študij. Ponekod so oproščali konzultacij starejše člane, drugod so umetno ločili profesorje od učiteljev ali celo naredili stopnje po predvideni zmogljivosti in partijnosti. Toda v Ljutomeru ne samo, da so se »oproščeni« člani sami javili h konsultaciji, ampak so prav ti pokazali pri konsultacijah veliko znanje. Nekaj je primerov, da so pri konsultacijah sodelovali celo upokojeni učitelji. Med mnogimi drugimi podružnicami podčrtava na primer podružnica v Logatcu, ko ocenjuje metodo vodstva, kot posebno pohvalno dejstvo kompaktno povezanost članstva, to je profesorjev in učiteljev, ki so skupno študirali in so zato hoteli imeti tudi skupne konsultacije. Nasprotno pa so člani podružnice gimnazije v Ptuju izjavili, **da je njihova zaposlenost tako velika, da se niti enkrat niso mogli zbrati k skupnemu sestanku,** kakor poroča Okr. odbor iz Ptuja. Zelo značilno je poročilo Okr. odb. v Gorici o metodi vodstva konsultacij. Tam je komisija podrobno analizirala potek konsultacij za vsako od osmih grup. Pri tem je ugotovila, da je pri prvi, solkanski grupi, kjer je komisija še sama iskala načina izpraševanja, bil potek konsultacij precej šolski in preozek. Ista komisija pa je že drugi dan v Dornbergu uporabljala metodo razgovora z večjimi, drobnejšimi vprašanji, kar je rodilo mnogo več uspeha. Večina okrajev vsekakor soglaša v tem, da je način vodstva konsultacij naletel na odobravanje vsega članstva.

Od načina konsultacij je bilo odvisno, koliko je prišla članstvu opravljena naloga tudi v resnično zavest. Več okrajnih odborov poroča, da člani iz hribovitih predelov niso toliko sodelovali kot ostali (Celje-okolica, Kranj, Ptuj), kar je razumljivo, ne samo glede na oddaljenost, ampak še bolj glede na pomanjkanje študijskega materiala, dobrih predavateljev itd. Kjer pa so znali okrajni odbori pravilno organizirati seminarje in pravočasno dostavljati študijski material, tudi kakih velikih diferenciacij pri konsultacijah ni bilo.

Iz poročil je delno razviden uspeh letošnjega študija. Takoj po predelanih temah in že mnogo pred zaključkom konsultacij so podružnice že zahtevale teme za nov študij, h kateremu so ponekod že tudi pristopile. Podružnice sedaj večinoma obravnavajo Kardeljev članek O ljudski demokraciji ter Popovićev O ekonomskih odnosih med socialističnimi državami. Nekatere podružnice pa so si izbrale poseben študij (Križevci: Osnove leninizma; Murska Sobota: Pionirski statut). Nekaj podružnic je predlagalo za teme bodočega študija osnove dialektičnega materializma ter študij politične ekonomije. Vse podružnice pa soglašajo v tem, da bi se naj vršile konsultacije v bodoče za vsako temo posebej ali pa vsaj dvakrat letno. In tako je študij s konsultacijami postal mejnik, ki nakazuje pot našega bodočega dela.

V borbo za preobrazbo človeka na vasi

Kako poteka borba v mursko-soboškem okraju

Nekatere panoge ljudsko prosvetnega dela imajo v našem okraju dokaj bogato tradicijo, toda ta tradicija je imela razredni značaj minule dobe, saj so se na vasi borili za svoje pozicije klerikalci in liberalci, ki so jim dajali kapitalistični režimi vso podporo. Obe stranki sta tudi s svojim kulturnim delom na vasi zvesto služili gospodarjem. Neposredno pred vojno so imeli pri nas najboljše pozicije klerikalci, ki sta jih ščitila tedanja JRZ in Korošec. Zadnja leta se je sicer razmahnilo tudi Društvo kmečkih fantov in deklet, ki pa pozicij klerikalcev še ni moglo prevzeti, ker so ga oblasti prepovedale. V dobi okupacije so Nemci in Madžari kot zagrizeni nacionalni šovinisti hoteli dati kulturno-prosvetnemu delu svojo vsebino. Ker je bila ta našemu človeku sovražna, je nastopilo popolno kulturno mrtvilo.

Naš okraj ni aktivno sodeloval v NOB, zato je bilo kulturno-prosvetnemu delu po osvoboditvi treba dati novo vsebino, vsebino NOB, ki je bila našemu ljudstvu bolj tuja, kakor pa je bila v tistih krajih, ki so aktivno posegli vanjo. Imeli smo sicer precejšnje število prosvetnih delavcev, ki so bili voljni delati na kulturno-prosvetnem področju, niso pa precej časa z delom pričeli, nekoliko zaradi tega, ker so se bali, da ne bi »iskrivili linije«, nekoliko pa zaradi tega, ker niso perspektivno gledali na naš politični in gospodarski razvoj. Tako je še precej časa po vojni vladalo pri nas mrtvilo. Najpreje so se zganili knjižničarji, ker so, seveda napačno, domnevali, da imajo tukaj najmanjšo odgovornost, saj so knjige prihajale iz Ljubljane, kjer niso mogli pogrešiti. Vendar je Ljubljana močno grešila, ko nam je poslala mnogo takega materiala, ki so ga prosvetni delavci morali pozneje zavreči. Prosvetni delavci so ustanovili okrajno knjižnico v Murski Soboti in jo vodili vse do letos, ko je bil postavljen poklicni knjižničar. Iz te knjižnice, kakor tudi iz ostalih, so prosvetni delavci izločali vse, kar se je nabralo največ po privatnih darovih in pionirski zbirki neprimernega. Odstranili smo na ta način tudi večino knjig, ki jih je okupator zanesel v naše kraje.

Poleg knjižnice smo v Murski Soboti organizirali tudi kmalu po končani vojni močan pevski zbor, ki je prenašal novo pesem tudi na vas, zavedajoč se, da je kulturno-prosvetno delo na vasi zahteva politične obnove naše države. Ta prvi zbor je vodil učitelj soboške osnovne šole Ferdo Pirc. Zbor je bil po svojem sestavu zelo pester, saj so v njem sodelovali tako obrtni vajenci, tovarniški delavci in delavke, nameščenci in prosvetni delavci. Verjetno, da je prav zaradi te svoje široke zasnove zbor naglo napredoval in dosegel v svoji kategoriji ob jubilejni proslavi pesnika Otona Župančiča prvo mesto.

Do leta 1948 so se tudi pri nas pojavljale spontane ljudsko-prosvetne prireditve, pri katerih so zopet prosvetni delavci bili iniciatorji. Te prireditve so zahtevale mnogo iznajdljivosti, saj so naši odri čisto osiromašili. Da bi dobili zanje boljšo osnovo, so prosvetni delavci vsega okraja aktivno posegli v borbo za izgradnjo zadružnih domov. Tako je n. pr. šolski upravitelj iz Gornje Lendave s svojo ženo opravil pri gradnji zadružnega doma v Gornji Lendavi od vseh največ delovnih ur. Tov. Škerget je vodil gradnjo doma v Ženavljah, a tov. Fram na Hodošu. V Prosenjakovcih se je tov. Kardoš prizadeval predvsem za notranjo ureditev doma. Zelo pridni so tudi prosvetni delavci na Tišini, na Cankovi in v Beltincih.

Leta 1948 smo ustanovili prvo društvo po vojni SKUD »Štefan Kovač«. Društvo ima sedež v Murski Soboti. Predsednik, vodja orkestra in pevskega zbora so prosvetni delavci, pa tudi v samem zboru je do polovice prosvetnih delavcev. Vendar preobremenjenost nekaterih prosvetnih delavcev ni dovoljevala, da bi se društvo razvijalo tako, kakor bi se v objektivnih pogojih moglo. Zato smo izvedli revizijo dela, vključili v upravo nove člane sindikatov, ki so se že močno uveljavili. Paralelno z zgradnjo zadružnih domov so nastajale tudi odrske družine (Gor. Lendava) in za njimi nova kulturno-prosvetna društva. V Gor. Lendavi je tako nastalo KPD »France Prešeren«, ki ima že dober pevski zbor, vzorno knjižnico z dobro urejeno čitalnico, šahovski krožek in radio aparat. Največ zaslug za dobro organizacijo ima šolski upravitelj tovariš Beloglavec. Tema dvema društvoma je sledilo v okraju še 22, skoraj vsa na iniciativo prosvetnih delavcev, čeprav imamo tudi pri nas primere, da prosvetni delavci mladim društvom ne nudijo dovolj pomoči (taka društva so v Markovcih, Mačkovcih, Domanjševcih, kjer bi morali prosvetni delavci pokazati več aktivnosti pri vzgoji bodočega vodilnega društvenega kadra).

Izobraževalni tečaji so šli lani skoraj izključno na breme prosvetnih delavcev. Ker jih množične organizacije in ljudski odbori niso dovolj podprli, tudi uspehi niso bili taki, kakor bi morali biti. Lanskoletna izkustva so nam pokazala, kako je treba pravilneje organizirati take tečaje. Zato imamo letos neprimerno več tečajnikov nego lani. Prosvetni delavci smo se povezali povsod z vaškimi celicami, z organizacijo LMS in kolikor je bilo mogoče tudi z AFŽ. Vendar še vedno nimamo v okraju toliko izobraževalnih tečajev, kolikor bi jih po socialni strukturi okraja morali imeti. Številčno so najmočnejši tečaji v Bakovcih, Krogu, Križevcih, Prosenjakovcih, Ženavljah in na Melincih. Skupaj jih štejemo danes 20.

V zadnjem času se izredno močno razvijajo pionirski pevski zbori. Vodijo jih učitelji. Zelo dobre pionirske pevske zbore imamo že na Tišini, v Kuzmi, Beltincih, Rogaševcih, Prosenjakovcih, Markovcih, Gornji Lendavi. Premalo pomoči pa nudijo pionirskemu pevskemu zboru prosvetni delavci v Murski Soboti. Na sploh pa je opaziti, da imajo naši prosvetni delavci premajhno pevsko izobrazbo in zaradi tega marsikje ne morejo nuditi prave pomoči, čeprav bi jo radi. Na iniciativo prosvetnih delavcev je bil osnovan tudi lutkovni oder v Murski Soboti in folklorna skupina v Beltincih.

V okrajnem odboru Ljudske prosvete je nad 50 % prosvetnih delavcev. Ti delavci so pa zadolženi za delo še po drugih linijah in tako okrajni odbor Ljudske prosvete ni pomočnik v vsakem primeru. Dosegli pa smo, da je ljudsko prosvetno delo pri nas zavzelo tak razmah, da more prosvetni delavec že marsikje izročiti krajevno knjižnico, godbo in celo pevski zbor v roke naraščaja, ki si ga je bil vzgojil. Ko bo tega naraščaja še nekaj več, bo ljudsko prosvetno delo postalo neodvisno od premestitev prosvetnih delavcev, kar bo zopet sprostilo marsikatere sile, ki bodo potem mogle dati več strokovni in ideološki preobrazbi.

N. D.

Pregled naše reproduktivne glasbe

Paberki iz II. jugoslovanskega glasbenega tekmovanja

Slehernega kulturno-prosvetnega delavca učijo izkušnje z njegovega lastnega delovnega področja, da doseza v svoji ožji stroki večje in lepše uspehe, če se seznanja tudi s problematiko in napredkom drugih strok, če je doma tudi na takih področjih kulture in prosvete, ki so mu na videz morda bolj od rok. Graditelji socialistične kulture, ki se opirajo na znanost marksizma-leninizma, spoznavajo, da je someren, uravnovešen napredek vseh vrst kulturnega in prosvetnega dela neobhoden pogoj za trajno uspevanje vsake posamezne od njih. Uspešen razvoj socialistične kulture je odvisen od zavestnega, usmerjenega dela. Od tod taka zahteva, ki se stavlja nam vsem, da se neprestano učimo in izpopolnjujmo. Prav glasbena umetnost je eno takih kulturnih področij, ki je mnogim prosvetnim delavcem še tuje in odročno. To ni zdravo. Krive so nekdanje razmere, krivi tudi glasbeniki sami. Gre pa za to, da popravimo zamujeno, da dohitimo razvoj tudi na tem področju. Ena od poti, ki držijo k temu cilju — pripravna bližnjica, ki je ne smemo zgrešiti — pa je vzdrževanje zavzetosti za glasbeno umetnost, stopnjevanje zanimanja za vse, kar se važnega dogaja v našem glasbenem življenju.

K najpomembnejšim glasbenim prireditvam v jugoslovanskem merilu smemo letos preštevati II. tekmovanje reproduktivnih glasbenih umetnikov Jugoslavije od 20. do 27. novembra v Ljubljani. Ta prireditev, ki je imela kar značaj glasbenega festivala, je združevala namreč dvoje: množičnost in umetniško zahtevnost v posebno prikupni, dostopni obliki.

Kako utegne postati tekmovanje tudi v umetnosti socialistični način dela

Takih prireditev, kot so glasbena tekmovanja v velikem slogu, pri nas pred vojno nismo poznali in nismo mogli poznati. Šele z osvoboditvijo so bili ustvarejni pogoji zanjo. Prvo tekmovanje produktivnih glasbenih umetnikov Jugoslavije je bilo l. 1948 v Zagrebu. Udeležilo se ga je 26 reproduktivcev. S tem prvim poskusom se je prireditelj — sedanje Ministrstvo za znanost in kulturo VFLRJ — nabral tehničnih in organizacijskih izkušenj, v javnosti pa ni močno odjeknil. Toda prav na osnovi pridobljenih izkušenj je bilo mogoče zastaviti mnogo bolj stvarno kot prvikrat s pripravljalnimi deli za drugo glasbeno tekmovanje.

Takšno tekmovanje ima predvsem drugačen značaj kot tekmovanja glasbenih sekcij kulturno-umetniških društev ali sličnih ljudsko-prosvetnih prireditev. Po važnosti ne zaostaja za njimi; razlikuje se od njih s tem, da merijo na njem svoje sile glasbeni profesionalci in da ustrezajo zatorej zahteve, ki se stavijo na njem, absolutnemu merilu umetniške kvalitete; sklada pa se z ljudsko-prosvetnimi tekmovanji v svojem končnem smotru — pospeševanje ljudske glasbene kulture.

Neposredni namen umetniškega glasbenega tekmovanja je ta, da se izmeri obča raven domače reproduktivne glasbe ob merilih, ki nam jih podajajo naši najboljši, tudi v svetu priznani reproduktivni glasbeniki. Ob pokazanih uspehih se je po tem lahko razvedeti in ukreniti vse, kar pospešuje nadaljnji razvoj te vrste glasbenega dela. Talenti, ki so opozorili nase, dobijo več razmaha, a na drugi strani se odkrivajo vzroki, ki na kakšnem posebnem področju morda še zavirajo zdrav napredek. K tekmovanju se prepuščajo le mladi umetniki, katerih pot gre še navzgor. To je ena bistvenih značilnosti tekmovanja. Če hočemo doseči svetovni standard se moramo boriti še za nižjo starostno mejo od sedanje, (ki je po pravilniku 38 odnosno 40 let). To nalogo bo reševalo naše glasbeno šolstvo.

Socialistični pomen glasbenega tekmovanja se da izraziti z geslom: le visoko umetniška izvedba more glasbeno umetnino približati ljudstvu in prispevati k njegovi kulturni bogatitvi s širjenjem in poglabljanjem smisla za glasbo. Tekmovanje v umetnosti je borba za kvaliteto.

Glasba utrjuje bratstvo in enotnost

K tekmovanju se je prijavilo 84 kandidatov, kar je za naše prilike izredno visoko število. Ce bi vsi ti prišli, bi le težko opravili tekmovanje v razpisanem času, ker nismo pričakovali tolikih prijav. Vendar število odpovedi ni preseglo odstotka, s kakršnim se pri takih prilikah vselej računa: na tekmovanje je prišlo 61 kandidatov. Seveda je terjalo nekaj žrtev tudi ljubljansko novembrsko vreme in to med pevci, tako da je tekmovalo vsega 57 kandidatov. Vredno je pa omeniti, da je bil prav iz Ljubljane same najvišji odstotek odpovedi: od 14 prijavljenih ljubljanskih kandidatov se jih šest ni udeležilo tekmovanja. Tekmovanje se je vršilo v dveh etapah, izbirni in zaključni, kakor je običaj pri takih prireditvah. Po svetu so uvedli tudi drug običaj, ki ga to pot pri nas še nismo preizkusili: kandidati nastopajo za zaveso; poslušaš izvedbo — a čigava je, ne veš. Na prihodnjem tekmovanju, ki bo l. 1950 v Beogradu, bomo to uvedli tudi pri nas. Uspehi izbirne etape so pokazali, da je nekaj kandidatov vendarle precenjevalo svoje sile; v finale jih je prišlo 38. Tu se je razvila huda borba; vsi razen treh so si priborili nagrado ali vsaj pohvalo. 35 nagrad in pohval pomeni 41,7% od števila vseh prijavljenih in to je zelo lep rezultat, ki dovoljuje ugotovitev, da je tekmovanje uspelo. Res je bila podeljena samo ena prva nagrada, ki jo je prejela dramatična sopranistka Valerija Heybalova, a upoštevati moramo strogost zahtev, spričo katerih pomeni tudi pohvala izdaten uspeh. Dalje je bilo podeljenih 12 drugih, 17 tretjih nagrad in 5 pohval. Diplome in nagrade je razdelil minister za znanost in kulturo LRS tov. dr. Jože Potrč na sklepnem koncertu, ki so ga izvajali nagrajenci sami dne 27. novembra. Ob tej priliki je tov. minister v svojem nagovoru podčrtal politični namen glasbenega tekmovanja.

Res je sklepni koncert svečana ura za nagrajene kandidate, za člane žirij in za organizatorje tekmovanja, ker so tedaj dovrševali svoje delo. Zakaj med tekmovanjem samim ni bilo lahko ne tem ne drugim. Zlasti kandidatom ne: kdor ni izkusil, si ne more zamisliti, koliko živcev terja od človeka tako nastopanje. Kdor ne pozna stvari pobliže, si ne more predstavljati, kako odgovorno je delo ocenjevalca. Zaradi tega je bilo treba kandidatom in članom žirije nuditi vse, da so se mogli neovirano posvečati svojemu delu in da so se med svojim bivanjem v Ljubljani čutili dobro oskrbljeni.

Tekmovanje je potekalo v vzdušju radostne, pomlajajoče vznesenosti in lepega medsebojnega razumevanja. To je organizatorjem najboljše priznanje. Tekmovalci iz drugih republik so bili iz Beograda, Zagreba, Skoplja, Novega Sada in Osijeka. Bosna in Hercegovina ter Črna gora to pot še nista dali nobenih prijav. Toda na tekmovanju so se srečali najboljši mladi reproduktivci iz 4 ljudskih republik, se spoznali, pomerili svoje sile. Naj so na to mislili ali ne, vendar so napletli nove vezi, ki bodo služile večjemu medsebojnemu spoznavanju in učvrščanju stikov med našimi narodi prav na glasbenem polju v področju, na katerem nas čaka v tej smeri še mnogo dela.

Občinstvo prisoja nagrade

Vsem udeležencem tekmovanja se je jako prikupilo ljubljansko občinstvo. To hvalo si je zaslužilo. Ne samo s številnim obiskom, dasi je posečalo prireditve tekmovanja vsak dan povprečno 1000 ljudi, zaslužilo si jo je predvsem s tem, ker si je osvojilo dogodke na tekmovanju za predmet razgovorov. Zanimivo je, da je bilo največ razpravljanja okrog pevcev, mnogo okrog violinistov in pianistov, da pa se je manj govorilo o tekmovanju na flavto, oboo, klarinet, fagot, rog in harfo. Pihala in harfo ljudje najmanj poznajo; zato je krepki poudarek, ki so ga bili deležni ti instrumenti na tekmovanju, zelo važen. Naše občinstvo si je zaslužilo hvalo še bolj s tem, ker je po svoje aktivno sodelovalo na tekmovanju samem. Občinstvo seveda ni imelo nobenega vpliva na ocenjevanje, vendar je odnos, ki si ga je ustvarilo do nastopajočih, dragocen. Z njim je občinstvo poudarilo, da jemlje tekmovanje za svoje in je nehote opozarjalo na končni smoter, na globljo vsebino tekmovanja kot prispevka k obči ljudski kulturi. Seveda je prinašalo sodelovanje občinstva tudi razne nepredvidene rezultate. Tako je bila tov. Slavica Pfaf, ki se je občinstvu na mah tako priljubila, nagrajena s tako burnim ploskanjem, da je to pomenilo svojevrstno nagrado, čeprav ji je žirija priznala samo pohvalo. Ganilo jo je do solz.

R. A.

Motijo se tisti, ki mislijo, da mali narod ne more živeti brez pokroviteljstva. Vsemu svetu bomo dokazali, da tudi mali narod, če je enoten, če sta ljudstvo in vodstvo enotna in trdna, lahko ostane neodvisen, samostojen, srečen in svoboden.

M. Djilas.

NACIONALNE MANJŠINE

imajo iste pravice in dolžnosti, kakor jih imajo drugi narodi Jugoslavije

V Murski Soboti dela madžarski pedagoški tečaj.

V težnji, da bi vse nacionalne manjšine imele enake pogoje za svoj kulturni razvoj, kakor ostali narodi Jugoslavije in da vzgoja nacionalnih manjšin ostane v rokah teh manjšin, je bil na iniciativo ministrstva za prosveto osnovan v Murski Soboti pedagoški tečaj za madžarske učitelje, ki bodo pomagali vzgojnim kadrom, ki danes delajo med madžarsko manjšino v Prekmurju. V tečaj je vpisanih 18 tečajnikov — Madžarov, ki kažejo veliko dobre volje, da v enem letu pridobijo osnovno znanje, a s tem tudi pogoje za kulturno-prosvetno delo med madžarsko manjšino v Prekmurju. Seveda se bodo morali ti tečajniki po končanem tečaju še stalno izpopolnjevati tako v praktičnem delu, politično in strokovno, da bodo nudili madžarskim vasem čim širše politično in kulturno znanje, da omogočijo svoji manjšini paralelni gospodarski, politični in kulturni razvoj z ostalimi narodi Jugoslavije.

Tečaj je začel z delom meseca novembra. Tečajniki stanujejo v internatu a hranijo se v dijaškem domu. Vse stroške preskrbe tečajnikov krije ministrstvo za prosveto. Predavatelji jim predavajo v njihovem materinem jeziku.

Za izpopolnitev pridobljenega znanja v tečaju so tečajniki pod vodstvom svojega mladinskega aktiva ustanovili krožke, na katerih jim pomagajo tudi predavatelji.

Z ustanovitvijo pedagoškega tečaja v Murski Soboti za učitelje madžarskih manjšinskih šol je pokazala ljudska oblast, da so ji dejanja enaka besedam in je zato umljivo, da nacionalne manjšine v Jugoslaviji sledijo klicu Partije za izgradnjo socializma v Jugoslaviji in se posmehujejo propagandi tujih radijskih postaj, zlasti pa obrekovanju madžarskega radia.

Izboljšanje materialne oskrbe

prosvetnih delavcev — učiteljev na vasi

V državi, ki gradi socializem, je vsak državljan dolžan delati po svojih sposobnostih, država ga plača po delu. Ta osnovna načela, ki se zmeraj bolj uveljavljajo, vsebuje tudi naša ustava. Graditeljem socializma, med katere spadajo tudi prosvetni delavci, daje ljudska oblast v raznih oblikah priznanje. Izvršena je bila sistemizacija, dajejo se nagrade za izredno prizadevanje in uspehe pri delu, prav tako se daje priznanje s premijskimi dodatki in z napredovanji.

V novembru pa je izšla uredba vlade LRS o brezplačnem kurivu in stanovanju za učitelje in predmetne učitelje na sedemletkah in osnovnih šolah na vasi. Uredba se glasi:

Uradni list Ljudske republike Slovenije z dne 29. oktobra 1949, štev. 34, letnik VI.

Uredbe, odredbe, navodila in odločbe ljudske republike Slovenije

215.

Na podlagi 1. člena zakona o pooblastilu vladi LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva izdaja vlada LRS po predlogu ministra za prosveto LRS

U R E D B O

o pravici učiteljev osnovnih šol in sedemletnih šol do brezplačnega stanovanja in kuriva.

1. člen

Učitelji osnovnih in sedemletnih šol v vaseh, ki imajo stanovanje v državnih zgradbah, so oproščeni plačevanja najemnine za tako stanovanje.

2. člen

Če v vasi v državnem poslopju ni primernega stanovanja za učitelja, mora krajevni ljudski odbor preskrbeti učitelju brezplačno stanovanje. Najemnina za tako stanovanje gre v breme krajevnega ljudskega odbora.

3. člen

Učitelji osnovnih in sedemletnih šol v vaseh imajo pravico do brezplačnega kuriva, in sicer prejmejo samci po 2 prm drv na leto, poročeni brez otrok 4 prm in 500 kg premoga, poročeni z otroki od 5 do 6 prm drv in 500 do 1000 kg premoga, in sicer glede na število otrok. Če sta mož in žena učitelja v istem kraju, ima pravico do brezplačnega kuriva samo eden. Stroški za kurivo gredo v breme krajevnega ljudskega odbora.

Če ni premoga, ima učitelj pravico do sorazmerno večje količine drv, pri čemer se računa 1 prm drv za 750 kg premoga.

4. člen

Pravice do ugodnosti iz 1. do 3. člena te uredbe nimajo učitelji, ki službujejo v mestih, v krajih, kjer je sedež okrajnega ljudskega odbora, in v industrijskih krajih.

Izjemoma lahko določi minister za prosveto za posamezna manjša mesta in za posamezne kraje iz prvega odstavka tega člena, da imajo pravico do ugodnosti po 1. do 3. členu te uredbe, če so življenjski in službeni pogoji v glavnem enaki kot v vaseh.

5. člen

Upravitelji osnovnih in sedemletnih šol, ki stanujejo v šolskem poslopju in opravljajo obenem posle hišnega upravitelja in varuha, imajo ne glede na določbo 4. člena pravico do brezplačnega stanovanja in do kuriva v količini, določeni v 3. členu te uredbe, tudi v mestih, industrijskih krajih in v krajih, kjer je sedež okrajnega ljud. odbora.

6. člen

O spornih vprašanjih, ki se pojavijo ob izvajanju te uredbe, odloča na zahtevo krajevnega ljudskega odbora ali na zahtevo prizadetega učitelja okrajni izvršilni odbor.

7. člen

Natančnejša navodila za izvajanje te uredbe predpiše minister za prosveto.

8. člen

Ta uredba velja od dneva objave v »Uradnem listu LRS«.
Št. S-zak 724.

Ljubljana dne 29. oktobra 1949.

Minister za prosveto LRS:
Ivan Regent l. r.

Predsednik vlade LRS:
Miha Marinko l. r.

Nadalje je zvezna vlada izdala odločbo o preskrbi učiteljstva na vaseh naslednje vsebine:

Uradni list Federativne ljudske republike Jugoslavije z dne 19. novembra 1949, Beograd, štev. 97, leto V.

751.

Na podlagi VIII. točke odredbe o določitvi potroškov, ki jim je zagotovljena preskrba (Uradni list FLRJ št. 22/49), in 26. člena pravilnika o potrošniških nakaznicah (Uradni list FLRJ štev. 26/49), izdajam

O D L O Č B O

o načinu preskrbe učiteljev in predmetnih učiteljev na vaških osnovnih in sedemletnih šolah.

1. Učitelji in predmetni učitelji osnovnih in sedemletnih šol, ki živijo po vaseh, in njihovi rodbinski člani se bodo preskrbovali z živili zagotovljene preskrbe v določeni prodajalni okrajnega trgovskega podjetja. To prodajalno, v kateri se bodo učitelji in predmetni učitelji vaških osnovnih in sedemletnih šol in njihovi rodbinski člani predvsem preskrbovali, določi poverjeništvo za trgovino in preskrbo okrajnega ljudskega odbora.

2. Poverjeništvo za trgovino in preskrbo okrajnega ljudskega odbora je dolžno oskrbeti prodajalno iz 1. točke z zadostnimi količinami živil zagotovljene preskrbe, (zvezne in republiške) kakor tudi z drugim blagom, ki se rabi v gospodinjstvu (n. pr. petrolej, sol, vžigalice in podobno).

Če se v območju kakega okraja zagotovljena količina žita izdaja v zrnu, mora poverjeništvo za trgovino in preskrbo okrajnega ljudskega odbora preskrbeti za učitelje in predmetne učitelje osnovnih in sedemletnih šol in njihove rodbine zadostno količino žitnih izdelkov.

Če je otežkočena preskrba s svežim mesom, mora poverjeništvo za trgovino in preskrbo okrajnega ljudskega odbora preskrbeti potrebno količino suhega mesa in mesnih izdelkov.

Za učitelje in predmetne učitelje osnovnih in sedemletnih šol iz bolj oddaljenih vasi, ki zaradi slabih prometnih zvez ne morejo sami jemati svojih obrokov, mora okrajno trgovsko podjetje organizirati, da se jim obroki pravočasno pošiljajo, in sicer na način, ki je najprimernejši glede na lokalne razmere.

3. Poverjeništvo za trgovino in preskrbo okrajnega ljudskega odbora organizira iz lokalnih virov preskrbo učiteljev in predmetnih učiteljev vaških osnovnih in sedemletnih šol in njihovih rodbinskih članov z mlekom, kolikor ga je predpisanega za posamezne kategorije potrošnikov. Poleg tega jim zagotovi tudi dodatno preskrbo z mlečnimi izdelki, jajci, sadjem in zelenjavo.

4. Učitelji in predmetni učitelji vaških osnovnih in sedemletnih šol in njihove rodbine se preskrbujejo z industrijskim blagom zagotovljene preskrbe (tekstilnim blagom in obutvijo) kakor tudi z drugim industrijskim blagom, ki se rabi v gospodinjstvu (n. pr. s posodo) na način, ki ga sporazumno določita poverjeništvo za trgovino in preskrbo in poverjeništvo za prosveto okrajnega ljudskega odbora, na način, ki je za te potrošnike najpripravnejši glede na lokalne razmere.

Okrajno trgovsko podjetje mora oskrbeti eno od svojih prodajaln s potrebnimi količinami industrij. blaga ustreznega izbora za zagotovljeno preskrbo učiteljev in predmetnih učiteljev osnovnih in sedemletnih šol na vasi in njihovih rodbin. Vendar pa ti niso dolžni kupovati blaga samo v tej prodajalni, temveč ga lahko kupujejo na svoje potrošnike nakaznice tudi v drugih prodajalnah v okraju.

Učitelji in predmetni učitelji vaških osnovnih in sedemletnih šol, ki prvič stopijo v službo, prejmejo ob nastopu službe industrijsko nakaznico za izredne potrebe (nakaznico VP).

5. Ta odločba začne veljati od dneva objave v Uradnem listu Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Št. 20586.

Beograd 7. novembra 1949.

Minister za trgovino in preskrbo FLRJ:
Osman Karabegović s. r.

Gornje določbe in uredba o rodbinskih dokladah so izraz skrbi naše oblasti za prosvetne delavce, ki vlagajo velike napore v izgradnjo socializma na vasi.

Uredbe je treba čimprej uresničiti. Zato so sindikalni forumi poklicani, da skupno s poverjeništvi za prosveto in s poverjeništvi za trgovino in preskrbo izdelajo načrte za čim hitrejšo in čimbolj ekonomsko izvedbo uredb. Ker so doslej razni sindikalni forumi imeli največ brige z vprašanji materialne preskrbe članstva, bodo po izvedbi uredb mogli posvetiti mnogo več časa in pozornosti utrditvi sindikalnega dela v smeri izboljšanja dela, to je strokovnemu in političnemu dvigu članstva, sindikalne grupe pa bodo poglobile individualni študij in pomoč množičnim organizacijam. Prav tako pa bo odpadel tudi mnogokje neurejen odnos med raznimi krajevnimi funkcionarji in našim članstvom in materialni položaj učitelja ne bo odvisen od dobrohotnosti nekaterih vaških »veljakov«.

Načelo: kdor skupnosti daje, tudi od nje prejema, se v navedenih primerih uveljavlja, zato zre prosvetni delavec z zaupanjem v naše vodstvo in v Paratijo, ki mu jamčita napredek.

ZAŠČITA DELA

Do sedaj smo pri našem sindikalnem delu podcenjevali delo in naloge sektorja za zaščito dela, ker člani niti niso točno vedeli, kakšen cilj ima. To smo opazili v tovarnah, še prav posebno pa v ustanovah. Marsikdo si misli, kaj pa ima opraviti zaščita dela pri nas, saj to vendar spada prvenstveno v tovarne. Pa ni res tako. Da si bomo na jasnem, kolikšnega pomena je zaščita dela tudi za ustanove, hočem v tem članku napisati nekaj besed o pomenu tega sektorja.

Zaščito dela delimo na pet sektorjev: 1. tehnična, 2. pravna, 3. higienska zaščita, 4. zaščita žene in 5. zaščita mladine.

1. **Tehnična zaščita** je važna in pride v poštev pri podružnicah filma, radia in gledališča. Naloga te zaščite je, da ima stalno nadzorstvo nad stroji, ki morajo biti dobro zavarovani, da se s tem preprečijo razne nezgode. Vse pomanjkljivosti je treba takoj javiti upravi ustanove, ki mora vse nedostatke takoj popraviti. Vse nesreče se morajo komisijsko preiskati in krivci pozvati na odgovor.

2. **Pravna zaščita** je izmed najvažnejših, ki prihaja v poštev v ustanovah. Član komisije, ki odgovarja za pravno zaščito, ima dovolj širok delokrog. Njegova dolžnost je posredovati pri nepravilnih odpustih iz službe, nepravilnih sprejemih, nepravilnih plačah in sploh pri vseh zadevah, ki so pravnega značaja. V ta delokrog spadajo tudi neizkoriščeni dopusti. Dopuste je treba planirati že januarja, da bodo tako mogli vsi izkoristiti redni letni dopust do konca novembra.

V sklopu pravne zaščite je potrebna tudi komisija za delovne spore, ki rešuje skupno z referentom za pravno zaščito zgoraj navedene nepravilnosti.

Dalje pa je važno tudi **tovariško razsodišče**, ki rešuje manjše spore, kateri naj ne bi prišli pred disciplinsko sodišče, n. pr. osebni spori, manjše poneverbe in podobno.

Iz navedenega sledi, da bodo morali bodoči referenti poznati vse uredbe in celotno pravno zaščito.

3. **Higienska zaščita** je posebne važnosti za naše ustanove, predvsem za šole in dijaške domove (internate). Priporočljivo je, da ima vsaka ustanova svojega higienika. Za ta poklic pride najbolj v poštev administrativno osebje, ki ni preveč obremenjeno z delom, oziroma tam, kjer teh ni, pa mlajše učiteljstvo. Njihova dolžnost je skrbeti za red in snago v sobah, razredih, hodnikih, zlasti pa na straniščih. Poleg tega pa morajo paziti tudi za osebno higieno zlasti pri šolski mladini. Vsak higienik je odgovoren tudi za to, da bodo stranišča redno vsakih osem dni dezinficirana. Sredstev je za enkrat dovolj na razpolago,

Vsaka ustanova mora imeti tudi majhno ročno lekarno za prvo pomoč. Kjer pa so dane možnosti, naj se ustanovi ambulanta (n. pr. film, radio, gledališče, internati).

Šolski prostori morajo biti vsako leto v počitnicah pomiti in prebeljeni.

4. Zelo važna je **zaščita matere in otroka.** To pride zlasti v poštev pri prosvetnih delavkah - materah na deželi. Tem se mnogokrat pripeti, da nimajo komu prepustiti svojih otrok v času opravljanja službene dolžnosti. V mestih in industrijskih krajih ni tega problema, ker so tu DID-i na razpolago. Na deželi pa je to še zelo pereče vprašanje, katero se je pa tudi že pričelo reševati. O tem je potrebno razmišljati na terenu in pametne predloge poslati na RO.

5. Zadnji sektor pa je **zaščita mladine.** Referenti so dolžni, da se zanimajo za dijaške domove, menze, kaj je z učenci v podjetju (delovni čas, šolanje, internati, nadurno delo, preskrba itd.).

Nadaljnja naloga referenta za zaščito dela je tudi ta, da budno pazi in kontrolira, ako se pravilno izvajajo vse uredbe in odločbe, ki so izšle v zadnjem času in se nanašajo na materialno preskrbo prosvetnih delavcev na vasi.

Tu sem nanizal samo nekoliko nalog, ki jih ima referent za zaščito dela. Vse pomanjkljivosti naj javi upravi in jih rešuje skupno z upravnim odborom SPD. Na RO poročajte od časa do časa samo o problematiki, ki je načelnega značaja. Stvari, ki jih sami lahko rešite v kraju ali na okraju, ne poročajte na RO in ne zahtevajte intervencije. V primeru, da sami ne uspete, smo pa vedno pripravljeni pomagati vsakomur, kateremu se godi krivica. Prvenstveno nas obveščajte o stvareh, ki jih je treba reševati z zakoni in uredbami.

Mnogo problemov bo lažje in hitreje rešenih, ako bodo naši odbori, tako okrajni kot podružnice, v dobrih odnošajih s KS-i in OS-i. Na žalost moramo ugotoviti, da ti odnosi še niso povsod najboljši. V nekaterih primerih smo celo ugotovili, da so pri raznih delitvah (plašči, zračnice za kolesa, radioaparati itd.) enostavno prezrli prosvetne delavce, kar se v bodoče ne sme več dogajati.

Vsi prosvetni delavci se moramo zavedati povsod, da smo sestavni in enakopravni del organiziranega delavstva, čeprav ne stojimo neposredno v produkciji. Če bomo to svojo zavest tudi povsod dokazali, potem ni dvoma, da se bo tudi odnos odborov KS-ov do našega članstva, kolikor je še kje napačen in mogoče celo sektaški, spremenil. Z zadovoljstvom moramo ugotoviti, da Glavni odbor ZSS ne razlikuje več med »produktivnimi« in »neproduktivnimi« sindikati, zato tudi ne bi bilo prav, da bi prišlo do takega razlikovanja pri tem ali onem KS-u! Prepričajte jih, da tudi prosvetni delavci prispevate svoj delež z vzgajanjem novega kadra k izgradnji socializma v naši novi Jugoslaviji!

Š. S.

Vloga prosvetnih delavcev

pri socialistični preobrazbi vasi

Da bi naše kmečke množice na vasi lažje in hitreje razumele pomen novih revolucionarnih sprememb v letih po osvoboditvi in obenem razumele, da je življenje v socializmu lepše in bogatejše, je potrebno sistematično razvijati in dvigati njihovo socialistično zavest. To se pravi, da moramo našemu kmetu pomagati, da bo začel drugače misliti in razumevati in da bo uvidel, da je samo v socialistični ureditvi boljše življenje za vse ljudi.

Ta proces zahteva dolgotrajnega, temeljitega in sistematičnega dela. Poleg pojasnjevanja in prepričevanja o političnih in gospodarskih ukrepih naše ljudske oblasti je treba odpraviti predvsem kulturno zaostalost vaščanov in s tem odpraviti vse vplive mračnjaštva, ki preprečujejo našemu delovnemu človeku pogled v bodočnost. To pa je glavna in osnovna naloga naših prosvetnih delavcev.

Dosedanje delo našega učiteljstva je že daleč preseglo okvir zgolj šolskega dela in se ne omejuje samo na vzgojo šolskih otrok. Njihovo udejstvovanje je prešlo tudi na široko, kulturno, politično in gospodarsko dejavnost. Zato ni čudno, da gleda danes že velika večina ljudi upravičeno na našega učitelja kot na vidnega aktivista in soborca v izgradnji lepšega in kulturnejšega življenja.

Ljudsko prosvetno delo pa je lahko uspešno le tam, kjer gre prosvetni delavec med delovne ljudi kot pravi ljudski učitelj in tolmač novega socialističnega reda, ki se javlja na vasi predvsem s kmečko - obdelovalnimi zadrugami.

To delo se lahko razvija v najrazličnejših oblikah. Tam, kjer so se naši prosvetni delavci zavedali, da so med prvimi borci v današnji kulturni revoluciji, so uspehi vidni.

Ena najprimernejših oblik ljudsko - prosvetnega dela, kjer bo naše učiteljstvo največ pomagalo, so izobraževalni tečaji.

Letos so ti tečaji temeljiteje pripravljeni kot lansko leto in zlasti zadnje dni vse bolj živo potekajo. Njih število raste dnevno. Bilo pa bi lahko še više, če bi vse množične organizacije bolje znale pridobivati svoje članstvo v te tečaje, če bi si za to bolj sistematično prizadevale.

Danes imamo po Sloveniji že nad 400 tečajev, ki delajo z okrog osem tisoč obiskovalci. V teh dneh pa se organizira približno še 400 tečajev. Izobraževalni tečaji se bodo vršili vsaj po vseh obdeloval. zadrugah in vaseh, kjer so šole. Kjer pa tečaja ne bo mogoče organizirati v večjem obsegu, to je z vsemi ali večino predmetov, ki jih predvideva učni program, tam se bodo vršili tečaji, če ne drugače, tudi samo za obravnavanje posameznih predmetov.

Te tečaje vodijo v glavnem naši prosvetni delavci, ki so bili v začetku tudi prvi organizatorji.

Naloga voditeljev tečajev je velika. Tečaja ne sme voditi le tehnično, ampak predvsem tudi vzgojno. Potrebno je zato sodelovanje vseh učiteljev in ostalih predavateljev. Tedensko sestajanje in sklicevanje konferenc bo pomagalo k uspešnejšemu načinu dela, ker bodo predavatelji pretresli vsa vprašanja v zvezi s potekom tečaja in z vprašanji tečajnikov. Snov ne sme biti podana na šolski način, temveč v obliki razgovora. Treba jo je prikazovati življenjsko in omogočiti tako vsem poslušalcem, da jo bodo čim laže razumeli. Na predavanja se je treba temeljito pripraviti. Poleg tega je potrebno, da so voditelji tečajev v stalnem stiku z vsemi množičnimi organizacijami, katere bodo morale aktivneje pomagati pri mobilizaciji v tečaje in odpravi napak, ki se javljajo pri tem. Tako bodo tečaji poslušalce čimbolj kulturno in politično razgibali.

Od prizadevanja, organizacijskih sposobnosti, znanja in vneme naših prosvetnih delavcev pa je v marsičem odvisen uspeh letošnjih izobraževalnih tečajev.

Delo sindikalne grupe „Triglav filma“ na Reki

»Triglav film« je pričel na Reki snemati svoj drugi umetniški film. Sindikalna grupa umetniškega filma skuša po najboljših močeh pripomoči k čim boljši izvedbi planskih nalog in k dvigu politične in kulturne ravni članov ekipe. Na prvem množičnem sestanku smo izvolili tarifno in tekmovalno komisijo ter zadolžili posameznike za agitacijo, popularizacijo, študij, dopisništvo in dnevna radijska poročila.

Študij že teče. Predelavamo teme: Ekonomski odnosi med socialističnimi državami. Diskusije so živahne, aplicirane na filmsko proizvodnjo. Oddajamo po mikrofonu kratke politične vesti. Na lahkoten, šaljiv način tudi dnevno žigosamo napake pri delu, ki smo jih ugotovili prejšnji dan.

Izvedli smo šahovski turnir z 12 udeleženci. Skupno posečamo gledališče. V pripravi imamo tudi knjižnico.

Tekmovalna komisija sproti beleži najprizadevnejše, ki dobe značko, katera roma med najboljšimi. Po končanem snemanju bo nagrajen tisti, ki je imel značko najdelj. Napovedali smo tudi tekmovanje matični sindikalni podružnici »Triglav film«, da bi s tem dvignili svojo in njihovo aktivnost.

V Škriljah na Primorskem

se vzgajajo naši novi učitelji

Precej kislo vreme je bilo tisti dan, ko smo obiskali tečajnike pedagoškega tečaja v Skriljah v Vipavski dolini. Čaven in Nanos se že nekaj dni nista pokazala iz megle, deževalo je brez prenehanja, ampak v tečaju je vladalo lepo vreme, to se pravi, razpoloženje kakršno se spodobi v kolektivu, ki ga sestavlja 37 mladih in zdravih ljudi.

Prišli so iz raznih krajev Primorske, odločeni, da se posvetijo učiteljskemu poklicu, do katerega čutijo veselje. V današnjih časih in v naši državi so mlademu človeku odprte vse poti, zato ni več kruhoborstvo motiv vstopa v učiteljske službe, pač pa veselje do poklica. To je tudi edino pravilno, kajti posebno v tem poklicu so potrebni ljudje, ki čutijo zvrhano mero ljubezni do svojega ljudstva in do mladine in katerim je resnično pri srcu kulturni dvig in napredek naroda.

Skriljski tečajniki žive v pravem tovariškem sožitju in so resno prijeli za delo. Nismo jim prikrivali težav, ki jih čakajo pri izvrševanju učiteljske službe. V devetmesečnem tečaju se bodo z vsem podrobno seznanili. Izvedeli bodo kako važne in odgovorne so naloge učiteljev — prosvetnih delavcev v socialistični graditvi, saj bodo oblikovali tisto, kar je po besedah maršala Tita za našo državo najvažnejše in najbolj dragoceno — ljudi.

Tečaj je organiziralo poverjeništvo za prosveto pri Oblastnem odboru Primorske oblasti. Prostori v skriljski šoli so primerni, tudi preskrba tečajnikov je urejena. Potrebovali bi zlasti več učnih knjig za vse učne predmete.

Predavatelji, ki so skoraj izključno učitelji z bližnje sedemletke v Dobrepoljah, so se posvetili izobrazbi in vzgoji tečajnikov z vso vnemo in resnostjo.

Skriljani so prav zadovoljni, da imajo v svoji vasi bodoče učitelje, saj je primorski človek prav posebno navezan na svojo šolo. Tečajnikom priporočamo, naj bi izkoristili proste ure in zlasti nedelje, da bi se tesno povezali z vasjo in tako spoznali njeno življenje ter kulturno in gospodarsko problematiko. Ko bodo osnovali svoje krožke kakor: dramatskega, pevskega, recitatorskega itd. bo postal tečaj pravo kulturno žarišče v Skriljah in okolici. Tečajniki se bodo na ta način tudi praktično vežbali v ljudsko-prosvetnem delu.

Tovariša Horvat in Vodopivec, ki vodita tečaj, trdno verujeta v dober potek in uspeh tečaja. Tudi mi želimo tečajnikom mnogo uspeha in upamo, da bo tudi preizkušena Primorska dobila v jeseni 37 novih krepkih in zavednih prosvetnih delavcev, ki bodo v domači besedi in v socialističnem duhu vzgajali primorsko mladino za novi čas.

POZIV NAROČNIKOM!

Ker uprava »Prosvetnega delavca« še ni prejela dokončnega seznama naročnikov »Prosvetnega delavca« od Okrajnih odborov, oziroma od sindikalnih podružnic, bomo poslali prvo številko »Prosvetnega delavca« v več izvodih na vse one podružnice, ki še niso dostavile seznama naročnikov.

Ker bomo v bodoče pošiljali »Prosvetnega delavca« v skupnem ovitku na posamezne šole in ustanove, pozivamo vse podružnice, da nam takoj in ponovno pošljejo sezname naročnikov, ki naj bodo urejeni tako, da bodo naročniki enega poštnega okoliša skupaj, ker bo to olajšalo naše poslovanje!

List bomo pošiljali od 3. številke dalje samo predplačnikom. Naročnina stane polletno 40 din, letno 80 din. Vplačila pošiljajte preko Narodne banke FLRJ Ljubljana pod štev. 601-90603-15.

Uprava »Prosvetnega delavca«.

Urejuje uredniški odbor. Odgovorni urednik Jože Zorn. Uredništvo in uprava Ljubljana, Miklošičeva 22/II. Telefon 45-86. Letna naročnina din 80.—. Številka čekovnega računa 601-90603-15
Tiska Grafično podjetje MNZ Ljubljana.